Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 5 (15628) | 1981 оной январиин 7, среда | Сэн 2 мүнгэн.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИИН ХҮНДЭТЭ ҮҮРГЭ

Алдар солото совет арад омог баяртайгаар, һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлтэйгээр Шэнэ жэлээ угтаад, арбан нэгэдэхи табан жэлэй ажалай вахтада жагсаба. Нүхэр Леонид Ильич Брежневэй Шэнэ жэлэй амаршалгаар, үнэн зүрхэнэй хани халуун үгэнүүдээр зоригжоһон, манай үргэн дэлгэр Эхэ ороной бүхы ажалшад — хүдэлмэришэд, таряашад болон арадай интеллигенци ингэжэ, амжалта түгэс хүгжэлтынгөө үшөө нэгэ шухала шатые эхилбэ ха юм.

1981 он — арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхи табиһан жэл мүн. Тэрэнэй хараа түсэбүүд, гол шухала зорилгонууд манай партиин ЦК-гай октябриин (1980 он) Пленумэй болон СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессиин шиидхэбэринүүд дотор али бүхы талааран гүнзэгыгөөр тодорхойлогдонхой. «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» дотор холын хараатай асари ехэ зорилгонууд табигданхай гээшэ.

Тиимэһээ мүнөө үедэ, «Гол шэглэлнүүд...» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэжэ байхадаа, республикымнай ажалша коллектив бүхэн гансашье һайшаан дэмжэнэ бэшэ, харин арадай ажахын гүрэнэй түсэбүүдые саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ талаар тодорхой дурадхалнуудые оруулна, нөөсэ арга боломжонуудаа элишэлнэ, бодото хэмжээ ябуулгануудые хараална бшуу.

Оронойнмай промышленностиин урда мүнөө жэлдэ ехэшье, орёошье зорилгонууд табигданхай. Ушар иимэһээ манай республикын хүдэлмэришэн анги, бүхы совет арадтал адли, урда жэлнүүдэйнгээ амжалтануудые бататхажа, улам һайнаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, эхилээд байһан жэлэй даабаринуудые сүм дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа зорюулха байһанаа мэдүүлнэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин баталһан, 1981 оной Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб дотор промышленность хүгжөөхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хараалагданхай. Нэн түрүүн, энэ жэлдэ промышленна үйлэдбэриин нийтэ хэмжээе, үнгэрһэн жэлэйхитэй жэшэбэл, 6,7 процентээр ехэ болгохо зорилго табигдаба. Ондоогоор хэлэбэл, энэмнай 103 миллионһоо үлүү түхэригэй промышленна нэмэлтэ продукци үйлэдбэрилэн гараха гэһэн удхатай.

Промышленностиин нэгэ зарим һалбаринууд бүришье түргэнөөр хүгжөөгдэхөөр хараалагдана. Илангаяа электрын элшэ хүсэ, түлишэ, хүдөө ажахын машинанууд, электродвигательнүүд болон элдэб янзын приборнуудые бүтээн гаргалга улам эршэтэйгээр хүгжөөгдэхэ юм. Юуб гэхэдэ, жэшээнь, энэ табан жэлэй туршада Гусиноозерскын ГРЭС-эй, Улаан-Үдын «Бурятферммаш» заводой хоёрдохи ээлжээнүүд баригдажа, бүри ехэ продукци үйлэдбэрилдэг болохо байна ха юм. Тингэжэ мүнөө жэлдэ хүдөө ажахын машинануудые бүтээлгэ 32,6 процентээр ургаха, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ, урдахи жэлэйхитэй сасуулбал, 202,6 миллион киловатт-часаар дээшэлхэ байна.

Республикымнай промышленна томо томо предприятинуудай үйлэдбэриин хүсэ шадал үргэдхэхэ, һэльбэн шэнэлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Илангаяа локомотив-вагон заһабарилгын, «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудта, Сэлэнгын целлюлозно-картонной комбинатда, Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикада болон бусад олон предприятинуудта ехэ хэмжээнэй ажал бэелүүлэгдэхэ юм.

Ой модоной болон модо болбосоруулгын һалбарине улам саашадань хүгжөөхын тула үргэн ехэ хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй. Тус һалбарин гол ажахы болохо «Забайкаллес» гэгдэл, урда табан жэлэйнгээ [illegible] 7,8 процентээр [illegible]

Барилгын материалнуудай промышленностиин урда мүнөө жэлдэ ехэшье, орёошье зорилгонууд табигданхай. Ушар юуб гэхэдэ, барилгын материалнуудай [illegible] Тиимэһээ энэ һалбарин хүгжэлтэ республикын партиина, совет болон профсоюзна зургаануудай, һалбарин хүтэлбэрилэгшэдэй гол анхарал [illegible] болоно.

Республикын промышленностиин хүгжэлтэ [illegible] 1981 оной түсэбөөр, промышленно-үйлэдбэриин персоналай тоо 3,5 процентээр олон болохо, ажалай бүтээсэ бүхэлдөө 3,1 процентээр дээшэлхэ юм. [illegible]

[illegible]

Эдэ үдэрнүүдтэ промышленна коллектив бүхэн, ажалша олониитэтэй хамта, 1981 оной түсэбтэ даабаринуудые [illegible]

Энээнтэй хамта үйлэдбэриин коллектив бүхэн [illegible]

[illegible] бараа бүри ехээр гаргаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Тиимэһээ промышленна предприяти бүхэн энэ талаар хэгдэжэ байгаа хүдэлмэреэ шүүмжэлхы ёһоор хараха, дутуу дунданууддаа усадхаха, мүнөө жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бүримүһэн дүүргэхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ уялгатай. Тинхэдээ эд бараанай шанар эрид дээшэлүүлхэ тон шухала. Илангаяа эдеэ хоолой, хүнгэн, нютагай промышленностиин урда энэ талаар тон харюусалгатай зорилгонууд табигданхай.

Тиимэһээ түрэл партиингаа XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө аша үрэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, ажалша коллектив, ажалша хүн бүхэнэй эдэбхи үүсхэл али болохоор хүгжөөхэ, байгша оной түсэбтэ даабаринуудые сүм дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө элсүүлхэ ябадалай айхабтар ехэ удха шанартай байһаннинь эли бшуу. Эдэ бүгэдэ хадаа хүдэлмэришэн ангиин хүндэтэ зорилгонууд мүн болоно.

КПСС-эй XXVI съездые угтуулан

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭДЭГ ЗАНШАЛТАЙ

«БАМтранстехмонтаж» трестын, «Водрем-82» поездын хүдэлмэришэд Буряадай участогай поселогуудые халуун уураар, уһаар хангаха харюусалгатай ажал хэнэ. Зургаан жэлэй туршада хэдэн арбаад километр сорго татажа, газар үрөмдэжэ уһа бүлэдэг насосуудые олоор тодхоо. Буряадай участогай бүхы поселогуудта котельнэнүүдые бариһан байна.

Поездын хүдэлмэришэд ажалаа эрхим шанартайгаар хэжэ, даабаряа ходоодоо үлүүлэн дүүргэдэг. Үбэлдөө Хойто-Байгалда 45—50 градус хүрэтэр хүйтэрдэг гээшэ. Хэды тиигэбэшье котелнуудай, уһа дамжуулдаг соргонуудай найдамтайгаар хүдэлдэг дээрэһээ байрын гэрнүүд, сад-ясли, һургуулинууд дотор ходо дулаан байдаг. Эндэ «Водрем-82» поездын хүдэлмэришэдэй үүргэ ехэ.

Энэ коллективэй дунда бэрхэ хүдэлмэришэд олон: В. В. Маханов, А. П. Ширсков, Е. Н. Касаев болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригаданууд гэшүүд бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэжэ, даабаряа 35—40 процентээр үлүүлнэ. Эдэнэр арбадахи табан жэлэйнгээ даабари 4 жэл 2 һарын туршада дүүргээ. Дурсагдаһан поездын бэшэшье бригаданууд хүдэлмэришэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа олоной дунда мэдээжэ болонхой юм.

Поездын хүдэлмэришэд КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор, ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэһэн уялга абаад, бүри һайнаар хүдэлжэ байна. 1980 оной гурбадахи кварталай дүнгөөр тэдэнэр СССР-эй Транспортна барилгын министерствын, профсоюзайнгаа ЦК-гай хоёрдохи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

А. КРИВОЙ,
«БАМ» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Үдэр, һүни, үбэл, зун илгаагүй түрэл һайхан Түнхэнэйнгөө харгыгаар Саянай совхозой жолоошон Жаргал Миронов агта хүлэгөө—автомашинаяа табилуулдаг. Урагшаа һанаатай, һүбэлгэн бэрхэ энэ хүбүүн ашаанай машинын жолоошоноор хүдэлхэ зуураа, хабарай тарилгын үедэ гү, али таряа хуряалгын халуун хаһада гү—илгаагүй, үгтэһэн даабариие саг соонь бэелүүлдэг байна. Тиимэл хадань совхозой хүтэлбэрилэгшэд Жаргалда тон харюусалгатай даабари үгэдэг заншалтай юм. Нүгөө талаһаа, тэрэнэй этигэл найдабарида хүртэхэнь гайхалтай бэшэ, юуб гэхэдэ, Жаргал коммунист юм. Коммунистынгаа уялгые сүм мэдэржэ, суг хүдэлдэг нүхэдөө хойноо дахуулан ябахые ходоодоо оролдодог байна. Эрхим һайн ажалайнгаа түлөө тэрэ нэгэнтэ бэшэ баяр баясхаланда хүртэһэн, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан намтартай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ж. Миронов.
Н. ДРИГЕНОВЭП фото.

ГЭЭГДЭГШЭД БАЙХАГҮЙ

Алдарта партиингаа ээлжээтэ съездын хүндэлэлдэ зорюулжа «Георгиевский» совхозой малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Ашангын һү һаалиин фермын коллектив жэлэй дүнгүүдээр илажа гараба.

Тус фермын һаалишад, малшад урма зориггойгоор, урагшаа һанаатайгаар ажаллаһанай ашаар һү һааха, гүрэндэ тушааха арбадахи табан жэлэй түсэбые бүри октябриин эхеэр дүүргээ һэн. Тингэжэ түсэбһөө үлүү 850 центнер һү һаажа шадаа.

Энэ жэлэй үбэлжэлгын эхинһээ хойшо үнеэдэй һү шэмэ нилээд дээшэлүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, ноябрь һарада эдэнэр үнеэн бүриһөө 116 килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али тэрэнь 1979 оной энэ һарынхиһаа холо ехэ байжа, район соогоо эрхимлээ.

Энэ амжалтада фермын түрүүшүүлэй хубита ехэ. Эндэхи һаалишад—коммунистнууд М. К. Катина болон Н. Д. Доржиева гэгшэд ажалай эрхим жэшээ харуулна. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Мария Кашаповна Катина эндэ олон жэлдэ хүдэлхэ үедөө баян дүршэлтэй, өөрын онол аргатай һаалишан болонхой. Тэрэ залуушуулда саг үргэлжэ туһалжа, һургаал үгэжэ ябадаг һайн һайхан заншалтай. Энэ һаалишан партиин XXVI съездын нээгдэхэ үдэрые ажалай ехэ амжалтаар угтаха, арбадахи табан жэлэйнгээ даабариһаа үлүү 948 центнер һү һааха үгэдөө хүрэнхэй.

Тэрэшэлэн С. Г. Жалсанова, Х. С. Чимитцыренова гэгшэд һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ашангынхид ниитынгээ адууһа малда тэжээл элбэгээр бэлэдхэһэн. Бэшэ отделенинүүдтээ орбол, бүдүүн тэжээлшье ехээр хуряажа абаа, түрүүшынхеэ ногооной 300 тонно витаминтай гурил нөөсэлөө. Үбэлэй хүйтэнэй үедэ үнеэдтээ эдюулхэ үбһэ, һолоомо, сенаж болон силос фермынь дэргэдэ бии.

Юрэдөө, «Георгиевский» совхозой хоёрдохи отделениин дүй дүршэлтэй коллективэй мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ һайн үрэ дүн туйлахань найдамтай гээд һанагдана. Эндэ Мария Кашаповна Катинагай хүтэлбэрилдэг партийна бүлэгэй үүргэ үгаа ехэ. Коммунистнууд фермын бага, ехэ хэрэгтэ халуун анхаралтайгаар хандадаг. Жэшээлхэдэ, тэжээл гамтайгаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр гаргашалха хэрэгые нарин нягта хиналта доро абанхай гээд тэмдэглэлтэй.

Тиихэдэ энэ фермын амжалтада совхозой мэргэжэлтэдэйшье хубита ехэ гээд хэлэмээр. Юуб гэхэдэ, соовет мэргэжэлтэд, совхозой партком ба рабочком тэдэндэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байдаг. Һаалишад ба малшадай эрилтэ хэрэглэмжэшье муу бэшээр хангагдана. Иимэ байхадань фермынхидэй ажалайшье урагшатайнь гайхалтай бэшэ aаб даа.

Ашангын фермын коллектив һү үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха түсэбөө үшөө үнгэрһэн жэлэй сентябрь соо сүм бэелүүлээ һэн.

Элэ бүгэдын ашаар тус коллектив саашадаашье һү һааляа дээшэлүүлжэ, партиин XXVI съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр 1981 оной хоёр һарын түсэб дүүргэхэ хүсэлэнтэйгөөр ажаллана.

С. ХАМАГАНОВА.
Хори.

ХЭЖЭНГЫНХИДЭЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭНЭ

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭБДИ

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа Советскэ Союзай Коммунис партиин проектын толилогдоходо, манай колхозой механизаторнууд тэрэниие ехэ анхаралтайгаар уншажа, үнэн зүрхэнһөө баландаа һайшаагаад, трактор, машинануудайнгаа заһабарилгые эрид түргэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха гэжэ шиидээ һэн. Юундэб гэхэдэ, тус проект дотор хүдөө ажахын техникэ заһабарилгын шанар дээшэлүүлхэ, мүн тэрэнэй бүрин бүтэн байлгые хангаха тухай эрилтэ тэндэ табигдана ха юм. Эдэ мүрнүүдые бидэнэр ехэхэн лэ анхаралтайгаар уншажа, толгойдоо тогтоосо һэмди. Эрхим һайнаар заһабарилагдаһан, эзэн ёһоор харууһалагдаһан техникэгүйгөөр үндэр ургаса хуряахын аргагүй гэжэ механизатор бүхэмнай һайн мэдэдэг. Тиимэһээ үнгэрэгшэ жэлэй халуун намарһаа, хуряалгын хүдэлмэриин түгэсэхэтэй сасуу манай механизаторнууд хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг хамаг бүхы техникэ болон зэр зэмсэгүүдые машинын хорёо соо суглуулаад, эзэн ёһоор табяа һэмди.

Ороохо таряанай комбайнууд барандаа түгсүүлнүүд дээрэ, мөөрнүүдынь сагаадагданхай, татуурга гэхэ мэтэ частьнуудынь абтаад, склад соо хадагалагданхай. Сеялкэ, илүг болон борнойнууд хабтагайнууд дээрэ дүндылүүлжэ табигданхай, шабар шоройһоо сэбэрлэгдэнхэй, шэрээр будагданхай. Техникэдэ иигэжэ нарин нягтаар хандаагүйдэ «ута наһа наһалхагүй» ха юм. Энээн тушаа тус проект соо сэхэ хэлэгдэнэ. Иигэжэ бидэнэр һайнаар мэдэжэ абанхайбди.

Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ, тэрэнэй ашаг үрыень дээшэлүүлгэдэ хүдөөгэй механизаторнуудай үүргын тон ехэ байһаниинь мэдээжэ. Хабарай тарилгын хүдэлмэриие богонихон болзорой хугасаа соо һайн шанартайгаар үнгэргэлгэ манай механизаторнуудай тон шухалын шухала уялга мүн болоно. Тиимэһээ бидэнэр мүнөөнһөө эхилжэ, энэ харюусалгата хүдэлмэриин үндэһэ һуури—заһабарилгын хүдэлмэри графигай ёһоор эхилэнхэйбди.

Баян дүй дүршэлтэй олонхи механизаторнуудnай ондоо хизаар областьнуудта ошожо, ниитынгээ адууһа малда тэжээл бэлэдхэнэ. Тиибэшье бидэнэр бии байһан хүсэеэ элсүүлэн, звенонууд боложо хубаараад, тракторнуудаа заһабарилжа эхилээ һэмди. Заһабарилгын хүдэлмэри тиимэшье түргэнөөр ябана гэхын аргагүй. Юундэб гэхэдэ, хаа-яа али нэгэ детальнууд, частьнууд дуталдана. Тиин бидэнэр, мэргэжэлтэд, трактор заһабарилха хүдэлмэриин шанар өөһэдынгөө үдэр бүриин хиналта доро абанхайбди. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хабарай тарилгын амжалта энээнһээ дулдыдаха ха юм.

Үнинэй механизатор Иннокентий Петровой звено хабарай тарилгын хүдэлмэридэ хамаг техникэеэ саг соонь бэлдэхэ гэһэн хэжэнгынхидэй үүсхэлдэ харюу болгон, баталжа абаһан социалис уялгануудаа эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Тингэжэ механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Мүн механизаторнууд Савелий Яковлев, Виктор Иванов гэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, бэшэ нүхэдөө дахуулан, хүдэлмэридэнь туһалалсажа ябадаг юм. Трактор, машинануудые заһабарилгын хүдэлмэридэ 31 механизатор таба-табан хүнүүдээр бүридэһэн звено болоод, ажаллажа байдаг. Мүнөө 23 сеялкэ, 43 тракторна илүг, 24 трактор һайн шанартайгаар заһабарилагдаад, бэлэн болоод байна.

Ажалдамнай бии байһан зарим тэды дутагдалнуудаа дары усадхажа, хамаг техникэеэ хабарай тарилгада саг болзор соонь, баталагдаһан графигай ёһоор һайн шанартайгаар заһабарилжа, түрэл партиингаа ээлжээтэ съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр баранийнь бэлэн болгохоор ажаллажа байнабди.

В. ТРОФИМОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Заганский» колхозой ахамад инженер.

ЭРШЭНЬ ШАНГАДАНА

Хяагтын трикотажна фабрикын цех, бригада, хүдэлмэрилэгшэдэй дунда партиин XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй эршэ үдэр бүри шангадана. Мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ фангова цехэй коллектив ябана. Тэдэнэр табан жэлэйнгээ түсэб хахад жэлээр, 1980 оной түсэб арба гаран хоногоор урид дүүргэһэн юм.

Тус цехтэ 55 хүн хүдэлдэг. Тэдэнэй олонхинь табан жэлэйнгээ хубиин түсэб болзорһоонь холо урид дүүргэһэн. Илангаяа Татьяна Кожевникова, Любовь Кузьмина, Любовь Кожевникова, Надежда Самохина, Зоя Лиф болон бусад хүдэлмэридөө эрхим амжалтануудые туйлаһан байна.

Фабрикын түрүү цехэй хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр болотор трикотажна 2 мянган хэһэг хубсаһа оёхо, 1 тонно ээрэгдэһэн утаһа, 500 килограмм нэхэгдэһэн продукци гаргахын түлөө тэмсэнэ.

Е. СУРМАЧ.

ГАХАЙШАДАЙ ГАБШАГАЙ АЖАЛ

Кабанскын районой «Шергинский» совхозой ахамад зоотехник В. П. БОЧКАРЕВОЙ хөөрөөнһөө:

«Түрүүшын үдэрнүүдһээ—габшагайгаар хүдэлэел!» гэһэн бүгэдэ арадай уряа доро совет хүнүүд шэнэ жэлые эхилбэ. Энэшье гайхалгүй. 1981 ондо, мүн саашанхи жэлнүүдтэ ороной экономическа болон социальна хүгжэлтын асари ехэ программа бэелүүлхэ хэрэгтэ хүн бүхэн өөрынгөө хубитые оруулха гэжэ оролдоно гээшэ.

Һаяшаг манай совхозой гахайшадай суглаан боложо, тэндэ үнгэрһэн жэлэй зарим тэды дүнгүүд согсологдоһон, шэнэ социалис уялганууд абтаһан, тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжонууд тухай хэлсэгдэһэн байна.

Тиихэдээ шэнэ жэлдэ, илангаяа энэ үбэлжэлгын үедэ хэзээ хэзээнэйхиһээ оролдосотойгоор, габшагай шангаар хүдэлхэбди гэжэ гахайшаднай социалис уялга соогоо бэшээ һэн. Энэ талаар Жилинэй гахайн фермынхид (даагшань В. А. Вторушин, ветврачынь А. П. Бочкарева) бүришье ехэ, харюусалгатай уялга абаа. Жэшээлхэдэ, эндэхид гансахан үбэлэй һаранuудта 760 эхэ гахай түрүүлжэ, хамта 5700-һаа үсөөн бэшэ поршоонхо абахаар шиидээ. Поршоонхонуудайнгаа шэгнүүрые эхэһээ һалгаатар хамта 1200 центнерээр нэмээхэ, тэдэнэй гарзалалгые эрид хорооожо, эхэ гахай бүхэнһөө дунда зэргээр 7,6-һаа үсөөн бэшэ поршоонхо абажа томо болгохо зорилготой.

Эдэ тоонууд миил таамагаар абтажа бэшэгдээгүй. Энэмнай үнгэрһэн жэлэй, мүн бүхы арбадахи табан жэлэй дүнгүүдтэ үндэһэлэгдэжэ, урид туйлагдаһаниие заатагүй ахижа гараха гэһэн зорилготойгоор иимэ уялга абтаа бшуу.

Тусхайлбал, нёдондо, бүхы табан жэлдэ совхозой гахайшад муу бэшэ үрэ дүн туйлаа гэжэ хэлэхээр. Энээн тушаа хэдэн тоо, баримта дурдая. Арбадахи табан жэлдэ ажахымнай түсэбэй ёһоор, 101,8 мянган центнер мяха гүрэндэ худалдаха байһан аад, тэрэнээ 107,6 мянган центнертэ хүргөө. Энээнэй хахадынь гахайн мяхан болоно. Поршоонхонуудые абажа түлжүүлхэ, гахайнуудай тоо толгойе олошоруулха түсэбшье дүүргэгдээ.

Манай зарим түрүү гахайшад бүришье дээшээ үрэ дүн туйлаа юм. Жэшээнь, Краснояраи фермын дүршэлтэй бэрхэ гахайшад Анастасия Никифоровна Муравьева, Александра Анисимовна Орлова гэгшэд табан жэл соо тус тустаа 4 мянган поршоонхо абаха байһан аад, тэрэнээ 4650—4730-да хүргөө юм. Ондоогоор хэлэбэл, эхэ гахай бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 7,8 поршоонхо томо болгоо. Поршоонхо бүхэниие эхэһээнь һалгаахадаа, 13 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй байлгахын орондо, тэдэнээ тус бүридэнь 15,5 килограмм болгоһон байна. Тэдээнтэй хамта үшөө найман гахайшад табан жэлэйнгээ хубиин түсэбүүдые холо үлүүлээ һэн.

Бүхыдөө совхоз үнгэрһэн жэлдэ 23 мянган поршоонхо абаха аад, тэрэнээ 25 мянганда хүргөө. Харин байгша ондо энээнһээ үшөө олон гэхэ гү, али хамта 27 мянган поршоонхо абажа түлжүүлхэ зорилготойбди.

Мүнөө үбэлэй үедэ гахайшаднай бии байһан арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэн, хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлжэ, эмэ гахайнуудые шадаал һаа олоор искусственна аргаар үрэжүүлхэ, гахай болон поршоонхонуудые гарзалуулхагүйн тула тэмсэнэ. Тиихэдээ гахайнуудаа зүбөөр эдеэлүүлхэ, байра соохиинь дулаан, сэбэр байлгахые, тэдэнээ зооветеринарна заабариин ёһоор харууһалхые оролдоно. Илангаяа талха таряанай зүйл, корнеплодуудые һайнаар буйлуулжа, шанаржуулжа үгэнэ. Тэжээлэйнь арьбан, олон янзын байхынь тула болдогой толгой, ногооной үндэһэтэй шорой, хүрьһэ отолжо, модоной шэлбүүһэ асаржа гахайнуудтаа эдюулнэбди.

Шэнэ жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула манай гахайшад өөһэдһөөнь дулдыдаха бүхы юумэ хэхэ байна, хэнэшье.

ХОРИН ТАБАН ЖЭЛ СОО АНТАРКТИДАДА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Антарктидын нюусануудые хорин табан жэлэй турша соо шэнжэлжэ байдаг полярнигуудай нэрэнүүдые урдалгаар январиин 5-да Нева мүрэнэй эрье дээрэхи Ботодо болоһон ойн баярай суглаан нээгдэбэ. Зал соо суглараг шадай альга ташалга доро совет Антарктическа бүхы экспедицинүүдтэ табаадагшад ээлжээгээр һуу-иһаа бодоһон байгаа. 1956 оной январиин 5-да манай Эхэ ороной Улаан туг доро түрүүлэн урда полюсой шэнжэлэгдээгүй газарай мүльһэн дээрэ түрүүлэн гэшхэгшэд. Мүн «сагаан түбидэ» хэгдэхэ 26-дахи аяншалгын программаар өөһэдынгөө нүхэдһөө научна вахта халан абахын тула холын аяни замда һаяар ошохоёо байгшад эдэнэй дунда байба.

Мэдээжэ полярна шэнжэлэгшэ — Арктическа ба Антарктическа институдай директор, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Социалис Ажалай Герой А. Ф. Трешников ойн баярай суглаа нээхэдээ, дэлхэй дээрэ түрүү һуури батаар эзэлдэг совет эрдэм наукые хүгжөөхэ тухайда парти, правительствын ехэ анхарал оролдолго хандуулдагайнь түлөө гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргөө.

Океан далайнуудые шэнжэлдэг ородой эрдэмтэдэй нэрэһэн Антарктидые совет шэнжэлгын түүхэ хадаа удаан болзорой научна программа бэелүүлгын үльгэр жэшээ болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Энэ программын дүнгүүд бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада харюусана.

Манай ороной эмхидхэһэн экспедицинүүдэй бүридэлдэ 15 мянга шахуу хүн ороһон байгаа. Эдэнэй 5 мянганиинь тэндэ үбэлжэһэн байна гэжэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдэбэ. СССР-эй тугтай 14 научна станци эмхидхэгдэн байгуулагдаа. Научна бүлэгүүдые һуулгаһан «шаргата» поезднууд нюдэ алдама мүльһэн дээгүүр дүн хамта 100 мянга гаран километр зам гаталһан байна.

Урда тээнь хүнэй хүлөө табяагүй байһан үргэн ехэ газар дайда карта дээрэ буулгагдаа. Түрүүшынхеэ нээгдэһэн мянга гаран географическа объектнүүд совет полярнигуудай нэрээр нэрлэгдэнхэй.

Мүнөө эрдэмтэд национальна болон уласхоорондын үргэн ехэ программа бэелүүлхын тула оролдолго гаргажа байна. Антарктическа «холодильнигай» агаарта ямараар нүлөөлдэг байһые элирүүлхэ, манай дэлхэйн байгаали болон сагай уларилай математическа моделнүүдые зохёохо гээшэ эдэнэй гол зорилго болоно.

ХУРЬГАДАЙ «АДХАРХАЯА» БАЙХАДА

Жэлэй ямаршье сагта энэ хонишодойдо ябахада, бүхы юумэнь гуримтай зохид байдаг юм. Илангаяа мүнөө хонидой хурьгалжа эхилхээ байхада энэ, Белал Гайнутдинович Шарофеевэй отарада ерэхэдээ, бүхы сэдьхэлһээ баясахаар даа.

Хони, хурьгадайнь хашаа үни хада һайнаар дулаалагданхай, бага, ехэ таһалгануудые хэхэ хаамжа, хаалтанууд бэлдэгдэнхэй, хашаагайнь нэгэ углууда обоо-хубөө хохир адхаатай харагдана. Үбһэнэйнь хорёо соо үбһэ, һолоомо, зелёнко хүсэд хүрэхөөр асарагданхай, хуу сомоотой байна. Хонидые илгажа эдеэлүүлхэ олон хорёонууд, хобто хобоонууд хуу бии.

Хонишодой өөһэдынь гэр соохи ялайшатар сагаадагданхай, поол дээрэнь елэгэр гоё линолеум дэбдигдэнхэй. Мүн хонишодой абаһан социалис уялга, хүдэлмэриин гурим, тэжээлэй рацион гэхэ мэтэ аржытар бэшээтэй, зохидоор шэмэглээтэй байха юм.

Байгша ондо нүхэр Шарофеевэй бригадын хонишод зуун эхэ хониин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэ, хурьган бүхэниие 22 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй болгожо эхэһээнь һалгааха; хониин бүхэнһөө дунда зэргээр 3,5 килограммһаа дээшэ нооһо хайшалха гэжэ социалис уялга соогоо бэшээ юм. Тиихэдэ КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр болотор бүхы хурьгадайнгаа 75 процентые абаад байха зорилготой.

Мүн колхозой баһал үнинэй хонишод Д. И. Красиков, М. В. Паркин гэгшэд хурьга абахын урда тээхи бүхы хэрэгтэй юумэеэ бэлдээ.

Һаяшаг колхозой правлениин эмхидхэһэн тусхай комисси отарануудта ябажа, түл абалгада хэр зэргээр бэлдэһыень шалгахадаа, эдэндэ бултандань эрхим сэгнэлтэ үгөө. Илангаяа эхэ хонидойнь хүсэ шадалаар һайн байһаниие тэмдэглээ.

А. АФАНАСЬЕВ,
Захаа-Ирайн районой «Гигант» колхозой профкомой түрүүлэгшэ.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮСЭБ — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди

ХҮДӨӨГЭЙХИДЫЕ УЛАМ ҺАЙНААР ХАНГАХА

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые совет хүн бүхэн, ажалша коллективүүд эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэнэ, һанамжа ба дурадхалнуудаа оруулна.

Тус проект теоретическэ ба практическа гүнзэгы удха шанартай документ мүн. Тэрэнэй дотор СССР-эй, мүн ахаа дүү социалис оронуудай коммунис байгуулалтын стратеги болон тактика хүсэд харуулагдаһан байна.

Үнгэрһэн табан жэлдэ асари ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Жэшээнь, гансахан арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ 21 процентээр, тэрэ тоодо соёлой, ажаһуудалай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ 41 процентээр ургаһан байха юм.

Манай республикын худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшад салин хүлһэн дунда зэргээр 20 процентээр, эд бараанай эрьесэ 28 процентээр дээшэлээ.

Эхилһэн табан жэл — коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуурине байгуулгада, ниитын харилсаануудые хүгжөөлгэдэ, залуу хүнине хүмүүжүүлгэдэ шэнэ ехэ шата болохо байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проект дотор хэлэгдэнэ. Ушар иимэһээ энэ табан жэлдэ бэелүүлхэ зорилгомнай, хэхэ хүдэлмэримнай сэхэшье, харюусалгатайшье гэшэ.

Манай республикын экономическа ба социальна хүгжэлтын 1981 оной түсэб һаяхан баталагдаа һэн. Тэрээн соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 32,7 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 3,4 процентээр ехэ болохо юм. Харин юһэдэхи табан жэлтэй сасуулбал, эд бараанай эрьесэ 26 процентээр ургаа. Тиигэжэ хүн зондо түсэбһөө гадуур 8 миллион шахуу түхэригэй эд бараан нёдондо худалдагдаба.

Мүн ниитын эдеэ хоолой предприятинууд түсэбөө 102,5 процент, өөрынгөө үйлэдбэрилһэн продукцинс худалдаха түсэбөө 102,4 процент, хүдөө ажахын продукци худалдаха түсэбөө 107 процент дүүргэбэ.

Республикын 24 райпо болон райпотребсоюзууд 17-ниинь арбадахи табан жэлэй ажамалтатайгаар түгэсхэбэ. Бэшүүрэй, Сэлэнгын райпотребсоюзууд, Баунтын, Кабанскын, Хяагтын райпонууд арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбүүдые бүришье һайнаар бэелүүлбэ. Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд дунда республиканска социалис мүрысөөнэй үүсхэлэн Сэлэнгын райпотребсоюз түсэбһөө гадуур хэдэн миллион шахуу түхэригэй эд бараа хүн зондо худалдаба. Эдеэ хоолой продукци худалдалга 1975 ондо сасуулбал, үнгэрһэн жэлдэ 19,4 процентээр нэмээ. Тэрэ тоодо үе 1,4 дахин олон холодильник, 1,1 дахин олон хубсаһа угаадаг машина, 2 дахин олон электропылесос, 1,2 дахин олон телевизор болон бусад үйлэнүүд худалдагдаа. Тиихэдэ мотоцикл, мотороллер худалдалга энэ хугасаа соо 35,6 процентээр, хүнгэн машина 13,6 процентээр ургаа.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ эд бараанай эрьесэ 22 процентээр, тэрэ тоодо ниитын эдеэ хоол 11,2 процентээр, өөрынгөө үйлэдбэрилһэн продукци худалдалга 12,5 процентээр нэмэхээр хараалагдана.

Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай материально-техническэ үндэһэ һуури саашадаа бэхижүүлэгдэхэ юм. Наринатада, Хэрэндэ, Хоринск тосхондо 26 тонно хилээмэ сүүдхэ бүри тушааха байха хүсэтэй хилээмэнэй заводууд энэ табан жэлдэ баригдахаар түсэблэгдөө.

Капитальна барилгада табан жэлэй туршада 19.500 мянган түхэриг һомологдохонь. 560 магазин комплексно оньһожоруулагда оруулагдаха, үшөө 200 магазинда хүн зон эд бараа өөһэдөө шэлэн абаха аргатай болохонь. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эсэстэ 80 процент шахуу магазинууд шэнэ онол аргаар хүдэлдэг болоод байха юм. Магазинуудые шэнэдхэн һэльбэһэнэй ашаар, худалдаа наймаанай талмай 2900 дүрбэлжэн метрээр үргэдхэгдэхэ байна.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинууд саашадаа хүгжэхэ жэшээтэй. Табан жэлэй туршада столовонууд мянга гаран һууряар үргэдхэгдэжэ, полуфабрикадуудые бэлдэдэг 2 цех, кулинарна 2 магазин, 2 кафетери нээгдэхээр хүлеэгдэнэ.

Манай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд хамһабаринингаа ажахынуудые саашадань хүгжөөхэ зорилготой. Бүхыдөө 12.150 толгой гахай шахан таргалуулагдаха юм. Тиихэдэ 400 толгой эхэ гахайнуудай 4 байра баригдажа ашаглалгада оруулагдаха зэргэтэй. 250 толгой хонидойнгоо тоо 400-да хүргэхэбди. Үнеэдэйнгээ тоо толгой олошоруулжа, 4066 центнер һү үйлэдбэрилхэ ёһотойбди. 1500 гаран мянган үндэгэ худалдаа наймаанда табиха шубуунай фермэ эмхидхэхэбди.

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект дотор иигэжэ заагдана: «...эд хэрэглэгшэдэй кооперациин саашанхи хүгжэлтэдэ, хүдөөдэ худалдаа наймаа һайжаруулгада, түүхэй эд болон эдеэ хоолой нөөсэнүүдые ехэ болголгодо тэрэнэй ажахын үүсхэл болон эдэбхиие дээшэлүүлгэдэ бүхы хэмжээгээр нүлөөлжэ байха. Нютагай материал болон түүхэй эд бүри ашагтайгаар хэрэглэһэнэй, мал болон шубуу шахан таргалуулһанай, дотоодын сөөрэм болон нуурнуудта загаһа [illegible] 1980 ондо лэ 7 миллион түхэригэй үргэн хэрэглэлэй эд бараан дутуу үгтэһэн байна. Ушар иимэһээ **«ажахын договорой дүүргэлтын хойноһоо харюусалга дээшэлүүлхэ»** гэжэ проект дотор нэмэхэдэ, һайн байгаа гээд һанагдана.

Үнгэрэгшэ үедэ ажалдамнай дайралдаһан олон дутагдалнуудаа ябууд усадхажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүдые урагшатайгаар дүүргэхэ уялгатайбди.

А. ИМЕНОХОЕВ,
Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ.

• ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАТ

ХҮДЭЛҺЭН ХҮН ХҮНДЭТЭЙ

һаял дүрбэдэхи класста «аһалдзад» ябаһан Галя хэшээлээ дүүргэмсээрээ гэртээ ерэжэ, шорой шохойгоо хамажархёод, үдхэн ногоон сай эжыдээ бусалгаһаар лэ малай байрэ тээшэ бушуу түргэнөөр гүйжэрхидэг заншалтай бэлэй. Тэрэнэй һонирхохогүй юумэн үгы һэн даа. Илангаяа үнеэдэй туғаллахада ехэ баярладаг, нойтон туғалые эхэтэйнь адли энхэрэлсэн эльбэдэг, эхэдэнь дөлёолгодог һэн. Тиигэд «Ромашка», «Сэсэг», «Номгон», «Туулай», «Зэрлиг», «Неженка» гэхэшэлэн нэрэнүүдые үгэхэ. Тэдэл туғалнуудынь томо үнеэд болонхой, эжыдэнь һөөргөө буеаха. Тиихэдэнь Галя тэдэниие таняад, бүришье урмашан баярлаха даа.

Он жэлнүүд ошожол байба. Галя 8-дахи класс дүүргэбэ. Энэ хирэдэ эжынгээ хажууда үбэл, зунгүй, үдэр, һүнигүй гэхээр ябалсажа, үнеэ һааха, эдеэлүүлхэ, адуулха гэхэшэлэн хүдэлмэридэ хэнһээшье дутуугүйгөөр һураһан байха.

1969 он. Эжынь амаралтада гараха болоод байхадаа: «Басагамни, томо болобош, амаралтада гарахадамни, үнеэдыемни һааха болоолши даа»,— гэбэ.

Галя ямар ехээр баярлаа һэн гээшэб! Теэд фермые даагша Долгор Батоцыреновна намда найдаха гээшэ гү гэһэн бодолдо эзэлэгдэбэ. Хэдэхэн үдэрэй үнгэрөөд байхада, фермын улаан булан соо һаалишад бултадаа сугларжа, һарынгаа дүн тухай хөөрэлдэбэ. Хамагай һүүлдэ фермые даагша Галиин эжы — Нэхытэ Дондоковнагай амаралтада гараха болоһон тухай дуулгаба. «Үнеэдыень хэндэ даалгаха болонобибди?» — гэһэн асуудал олоной урда табиба.

— Басаганиинь хэнһээшье дутуугүй һаадаг болоо юм,—гээд, Нэхытэ Дондоковнае дахажа һаалишан болоһон Елизавета Ванданова хэлээдхибэ.

— Тиимэл бэд даа, Галя юундэ ядахань һэм. Басагандань лэ үгэхэ хэрэгтэй,—гээд, Екатерина Цыцырунова дэмжэбэ.

— Галя, Галя, гансал Галида үгэе, — гээд, залуу һаалишан Светлана Дашиевна альгаяа ташасагаана. Фермые даагша Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденто Долгор Батоцыреновна Цыренова нүхэрэйнгөө үнеэдые басагандань тушаахаяа ядаагүй, хэнһээшье үлүү Галике һайн мэдэхэ байбашье, ажалша коллективэйнгээ һанамжые дуулаха, «олоороо хэлсэһэн үгэгүй» гэдэг ёһо баримталһан байгаа бшуу.

— Эжы, һанаагаа ехээр бү зобоорой, һайнаар амараад ерээрэй. Үнеэдэйнгээ һаамыень доошолуулхагүйбди, — гэжэ үшөө гүлмэрхэн басаган ябаһан Галя тиихэдэ хэлээ бэлэй.

Үнэндөөшье, Галя эжынгээ ажалыю зааханшье һуладуулаагүй. «Зорька» «Малаагшан» хоёршни туғаллаха, һайн лэ адаглажа ябаарай», — гэжэ эжынгээ захиһаниие мартангүй, үглөөгүүр эртэлэн ошожо харадаг, үдэшэ орой эрьедэг байгаа. Тиигээдшье һүниин харуулшанда үдэшэ бүхэндэ захиха.

«Энэ Нэхытын Галя яагаа бэрхэ басаган агшаб даа. Эжыһээ дутанагүй. Бушуу, нэтэрүү гээшэнь. Хүнһөө урид ерэхэ, хамагһаа орой хариха»,—гэжэ уданшьегүй үгэ гарадаг болобо.

Наһаараа мал ажал дээрэ— һаалиин фермэдэ ажаллаһан Долгор Батоцыреновна өөрөөшье үнихэнэй энээниие ажаглаанхай, хэзээ нэгэтэ Галитай зохидоор хөөрэлдэхэ һанаатай ябаа

Галиин эжын амаралтаһаа ерэхэдэ, фермын суглаан болобо. Тэндэ залуу басаган эжынгээ һаажа байһан һаам нилээд дээшэлүүлээ гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Тиигээд һарын дүнгөөр шан барюулагдаба.

Нэхытэ Дондоковна абаһан шангаа басагандаа һарбайба.

— Үгы, эжы, хармаандаа хэгты,—гэжэ Галя аргааханаар харюусаба.

Суглаанай эсэстэ совхозой ахамад зоотехник малшадта хандажа: «Нэгэ бүлэг туғаллагуй гунжадые абажа харууһалха, туғаллуулха һаалишан хэрэгтэй болоод байна. Ерэхэ жэл голодоһондс гараха хүгшэн үнеэднай олон хэбэртэй. Хэниие дурадхаха байнабта?» — гэбэ.

һаалишад хоорондоо шэбирһабир гэлдэһэнэйнгээ һүүлдэ, хэниинь шьеб даа: «Нэхытэдэ үгэхэ хэрэгтэй, үни удаанай һаалишан, шадабари, мэргэжэл ехэтэй. Гунжадые үнеэн болгохо гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ»,— гээд дуугарба.

— Зүб, зүб! — гэһэн абяан дуулдана.

— Ши шадахаш, Галя! Эжынгээ хараса доро, хажуудань ябаха ха юмши. Теэд бэшэ һаалишадшье, би өөрөөшье туһалалсахаб.

— Үнеэ яһала һайнаар һаадаг болоо ха юмши, — гэжэ Долгор Батоцыреновнагай хэлэхэдэ: «Тиимэ, тиимэ»,—гэлдэн бултадаа шаг шууяа таташаба.

— Зай, Галя! Бэеэ даадаһан һаалишан болобо гээшэш, амжалта хүсэнэб,—гээд, ахамад зоотехник гарыень адхаа һэн.

Иигэжэ 8 класс һая дүүргээд ябаһан Галина Дашиева 1970 ондо һаалишан болоһон намтартай. Тэрэ гэһээр тэбхэр арбан жэл үнгэрөө. Галина эжынгээ, ахамад нүхэдэйнгөө хажууда, тэдэнэй хэлэһэн, заа-һан соо ажаллажа, һаалишанай хүнгэн бэшэ мэргэжэл яһала шудалаа даа.

Жэл ерэхэ бүри һаалишадай ажал хүдэлмэри хүнгэдхэгдэнэ. һаалиин фермэнүүдтэ оньһон техникэ үргэнөөр ашаглагдадаг болоо. Хуушан фермын захеда туғалнуудые түлжүүлхэ шэнэ байранууд нэмэгдэжэ, тэрэнь һаалиин комплекс болоо. Эндэ мүнөө 400 үнеэд, зуу гаран туғал, бүрүү харууһалагдана. Тиихэдэ жэл бүхэндэ залуу һаалишадай тоо олошоожо, мүнөө комсомол-залуушуулай фермэ гэжэ нэрлэгдээд байна. Залуу һаалишадай зоригжол ехэ Тэдэнээ лэ социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ. Энэ коллектив гансашье совхоз, соогоо бэшэ, район соогоо суурхаһаар үнинэй. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ Галина Дашиева ябана. Эжынь — Нэхытэ Дондоковна 27 жэлэй туршада таһалгаряагүй һаалишанаар ажаллаад, 1978 ондо пенсидэ гараһан юм. Галина найман жэл соо эжынгээ хажууда, «дали доронь» хүдэлөө. Ажалай амта, аша, жаргал гуобые таняа. Эжынгээ ажалша алдар нэрые үргэлжэлүүлэн, үргэн дардам харгыгаар үбсүүгээ сэлин, хамсыгаа шаман алхална.

Нэхытэ Дондоковна хубиин ехэ жаргалтай ааб даа. Ким хүрьгэнтэнэйнгөө (Галиныи нүхэр) хоёр хүүгэдые үргэлсэжэ, һургуулидань ябуулжа байдаг. Ким барилгашан юм. Мүн лэ сүлөө саг багатай байдаг гээшэ.

Галина Васильевна һаалишанай орёо бэрхэ ажалай оньһые олохын тула аха нүхэдэйнгөө баян дүй дүршэлые халан абадаг онсо тиимэ бэлиг шадабаритай хүн юм.

Үнэн сэхэ, шударгы, налгызантай комсомол һаалишаниие 1976 ондо партиин гэшүүндэ абаха тухай фермые даагша совхозойнгоо парторгдо дурадхаа бэлэй. Тиихэдэ Галина түрүү һуурида бэшэшье һаа, түрүүшүүлэй хойноһоо «хормойень шүүрэн», найдамтайгаар алхалжа ябаһан юм...

«Гурбан мянганай дабаа дабахал байхаб»,—гэһэн зорилго урдаа табиһан коммунист мүнөө һанаһанаа бэелүүлжэ, һарбайһанаа абажа байна.

Табан жэлэйнгээ түсэбые һүһаалгаар 1980 оной март һара соо дүүргэһэн энэ фермын дүрбэн һаалишадай дунда Галина Васильевна Дашиева оролсоо һэн.

1979 оной хүдэлмэриин дүнгөөр Галина Дашиева комсомолой комитедэй секретарь, залуу һаалишан Светлана Дашиеватай хамта ВДНХ-да, Москва ошохо путевкоор шагнагдаһан байна.

Энэ фермэдэ КПСС-эй 7 гэшүүн, 20 комсомолшууд ажаллана. Үнгэрһэн тоосоото һунгалтын партийна суглаан дээрэ Галина Васильевна нүхэдэйнгөө ехэ этигэл найдабарида хүртэжэ, фермынгээ партийна бүлэгэй эмхидхэгшээр һунгагдаһан юм.

Галина Васильевна нэгэ һанаһан, забдаһан хэрэгээ дутуу орхидоггүй, хэды бэрхэшээлэй ушарбашье һаань, заатагүй хүсэлдүүлдэг сэхэ шууд журамтай хүн.

Эдэбхитэй коммунистые, эрхим һаалишаниие «Октябрьский» совхозой коммунистнууд районой партийна конференциин делегадаар һунгаһан байгаа. Тиихэдэ Зэдын районой XXVII партийна конференци дээрэ Галина Васильевна Дашиева КПСС-эй райкомой гэшүүнээр дахинаа, мүн областной партийна ээлжээтэ конференциин делегадаар һунгагдаба.

«Хүдэлһэн хүн хүндэтэй» гэдэг манай социалис ажабайдалай ёһо гуримые баталан баримтаһан Галина Васильевнагай намтарһаа энэнь илангаяа эли тодоор харагдана.

Мүнөө фермын коллектив КПСС-эй XXVI съезд дээрэ харагдаха партиин ЦК-гай проектые гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэнэ, шудална, съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлһэн социалис уялга абанхай, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа байна.

Д. АЮШЕЕВ.
Зэдын район.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР...

КПСС-эй XXVI съездын үзэмжэдэ табигдаха «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа партиин Центральна Комитедэй проекттэй Хориин районой «Георгиевский» совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, бүхы ажалшад ехэ һонирхолтойгоор танилсажа, зүбшэжэ байна. Совхозой фермэ, отара, гүүртэнүүд, мастерской болон бэшэшье участогууд дээрэ агитатор, политинформаторнууд уншалга, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Ажалшадай дунда ябуулагдажа байгаа ойлгуулламжын хүдэлмэридэ нютагай Соведэй депутадууд, сомоной Соведэй гүйсэдкомой гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадана.

Мал ажалай продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе саашадаа улам дээшэлүүлхын тула малай тэжээл бэлэдхэлгые жэлһээ жэлдэ ехэ болгохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Энэ талаар ажахы бүхэн бии байһан арга боломжонуудаа сум хэрэглэхэ уялгатай. Эдэ зорилгонуудай хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэхын тула бүри һайнаар хүдэлхэ ёһотойбди гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ. Илангаяа энэ жэлэй хүндэ хүшэр үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ бологдоно.

Мал ажалай продукциин хэмжээе дээшэлүүлгэ хадаа бүгэдэ арадай хэрэг гээшэ. Тиимэһээ сомоной Соведэй харьяата газар дээрэхи предприятиин, организаци, эмхи зургаануудай коллективүүд энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха болоно. Үнгэрһэн зун тэдэнэй хүсоор 267 центнер һайн шанартай үбһэн, 80 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэгдэжэ, совхозой нэгэдэхи ба гурбадахи отделенинүүдтэ тушаагдаа һэн. Хэдэн хүн АВМ дээрэ хүдэлжэ, хэдэн зуун центнер ногооной витамин ехэтэй гурил бэлэдхээ һэн. Мүнөө һургуулиин, худалдаа наймаанай, медицинын, соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд совхозойхидто малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэнь туһална.

Б-С. БАДМАЕВ,
Хориин районой Ашангын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой газокислородно цехэй ахалагша газогенераторщик Бато-Далай Бальжинимаев пенсидэ гараха наһандаа хүрэбэшье, дурлаһан ажалаа орхингүй түрэл болоһон коллектив дотороо урданайхидаал адли согтой хүхюун зангаараа эдэбхи, үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлнэ. Ажалайнгаа баян дүршэлые залуу хүдэлмэришэдтэ дамжуулхын, тэдэнэртэ туһалхын тула хамаг хүсэеэ зорюулна.

Б-Д.Бальжинимаев пропагандист һэн туладаа цехэйнгээ коллектив дотор ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна. Нүхэр Бальжинимаев, ямаршье темээр лекци бэлдээ һаа, тэрэнээ өөрынтөө заводой бодото ажабайдалтай холбодог. Тиимэһээ тэрэнэй хэшээлнүүд ходо до эмхи гуримтайгаар, олоной хабаадалгатайгаар үнгэрдэг юм.

Коммунист Б-Д. Бальжинимаев эрхим ажалайнгаа түлөө «Шэн габьяата ажалай түлөө», «Ажалай ветеран» гэһэн медальнуудаар, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотада хүртэһэн, «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн олон тэмдэгүүдээр шагнагдаһан байна. Һаяхан тэрэ Улаан-Үдын городской XXXIX партийна конференцидэ хабаадалсаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б-Д. Бальжинимаев.

Т. НИМБУЕВАЙ
фототекст.

АМАРАЛТЫН ГАЗАР ЯМАР БАЙХА ЁҺОТОЙБ?

«Ажалшадай амаралта болон аяншалгые эмхидхэхэ хэрэгые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, нарижуулан һайжаруулха..., экскурсяар хангалгые улам хүгжөөхэ».

(Партиин XXVI съездэ КПСС-эй ЦК-гай проектһээ харагдаха).

Хэнэйшье мэдэһээр, аяншалгада дуратайшуул һонирхолтой, шэнэ шэнэ маршрудаар ябажа ерэхые хүсэдэг, эрмэлзэдэг гэшэ. Энэ талаар манай республика дотор ямар һонирхолтой маршрудууд бии болгогдонхойб, саашадаа юун хэгдэхээр бэ гэһэн асуудал гарана.

Нэн түрүүлэн, аяншалагшадые угтажа абадаг, холо ойгуур аяншалуулжа байдаг «Баргажан» гостиница тухай һайшаал, магтаалай үгэнүүдые хэлэлтэй. Тус гостиницын, мүн эндэхи аяншалга болон экскурсиин Улаан-Үдын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд аяншалгаар ерэгшэдые ёһотойл хүндэмүүшэ ёһоор угтажа абадаг, тэдэнэй дуратай газарнуудтайнь танилсуулжа байхые оролдодог юм. Эдэнэр Москва, Ленинград болон Эхэ ороноймнай бусад область, хизаарнуудһаа ерэгшэд Улаан-Үдэ хототой, мүн республикымнай түүхэтэ газарнуудтай танилсуулна. Энээнһээ гадна, республикынгаа промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай түлөөлэгшэдые хэдэхэн үдэрэй туршада Москва, Ленинград, Киев, Одессэ болон бусад хото городуудай ургалта, хүгжэлтэтэй танилсуулха аргатай гэшэ. Тиихэдэ «Үдэшын Улаан-Үдэ» гэһэн маршрут хүн бүхэниие һонирхуулдаг, баясуулдаг болоо. Бюрогой хүдэлмэрилэгшэд һүүлэй үедэ аяншалга һайнаар үнгэргэхын, маршрудуудаа олошоруулхын хойноһоо оролдолго гаргадаг, бэлэдхэл һайнтай экскурсоводуудые шэлэн олодог болонхой. Энээн тухай бюрогой хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ дээрэ ерэдэг бэшэг, телеграммануд гэршэлнэ. Һанамжа, дурадхалай дэбтэртэ Улаан-Үдын нэгэ предприятиин түрүүшүүлэй үдэшэдэ хабаадагшад иигэжэ бэшэһэн байна: «Хүдэлмэришэдэй сүлөө сагые ашатай туһатайгаар үнгэргэхэ уялгаяа бюрогой хүдэлмэрилэгшэд шадамар бэрхээр эмхидхэжэ шадаа. Үйлэдбэри дээрэ ходо хүдэлжэ байдаг бидэнэрые һонирхолтой һайнаар сэнгүүлһэн нүхэр Захаровада баяр баясхалан хүргэнэбди».

Нина Ивановна Захарова багша байтараа аяншалгын бюродо хүдэлжэ эхилһэн. Нүхэр Захарова хүхюу зугаатай, хүн бүхэнтэй хөөрэлдэжэ шадаха, республикынгаа ниислэл Улаан-Үдынгөө түүхэ һайн мэдэхэ, юрэнхы эрдэмэй мэдэсэ ехэтэй хүн. Тэрэ аяншалгаар ерэгшэдэй һонирхоһон асуудалда дүүрэн харюу үгэдэг байха юм.

Сэнхир номин Байгал далайн эрьедэ түбхинэһэн «Котокель» гэжэ баазада гол түлэб ахалагша классуудай һурагшад амардаг гэжэ мэдээжэ. Энэ баазада амарха дуратайшуулай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Баазын хүдэлмэрилэгшэд амарагшадай сүлөө сагаа эмхи гуримтайгаар, һонирхолтойгоор үнгэргэжэ байха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Мүн «Улаан-Үдэ», Сурхайта нуурай баазануудай хүдэлмэри һүүлэй үедэ нилээдгүй һайжараа, үргэдхэгдөөшье.

Коммунис ажалай һургуулинуудта, соёл гэгээрэлэй университедүүдтэ һурагшад экскурсида ябажа, түүхэтэ газарнуудтай танилсадаг, түрүү предприятинуудай амжалта туйлалтаар һонирходог заншалтай. Жэшээнь, авиационно заводой, нарин сэмбын комбинадай хүтэлбэрилэгшэд аяншалга, экскурсида хүдэлмэришэдөө эльгээхэ асуудалда онсо анхарал хандуулдаг байна.

Саашань хэлэхэдэ, ерээдүйдэ хаана, ямар баазануудые түхеэрээ һаа, һайн бэ гэһэн асуудал бидэнэй анхарал татаһаар. Мүнөө манай мэдэлдэ үгтэһэн баазануудые ерэхэ табан жэлэй туршада үргэдхэхөөр хараалахайбди. Тиихэдэ Мантуриха тосхондо 500 хүнэй һууритай аяншалагшадай бааза барихаар хараалагдана. Сурхайта нуурай бааза 400 хүнэй һууритай болотороо үргэдхэгдэхэ юм. Энээнһээ гадна, **Байгал далайн эрье зуушаад предприятинуудай барилһан амаралтын гэрнүүдые нэгэ ээлтэй болгожо, эдэниие дүүрэн хүсөөрнь ашаглаадаг болоо һаа, һайн байгаа.** Мүнөө Байгалай эрьеэр далайдаа дээшэ амаралтын гэрнүүд тоологдодог. Эдэ гэрнүүд байрын ехэ талмайтайшье һаа, хайша хэрэгээр хэрэглэгдэнэ, эхэнхи сагта һууртагай байдаг гэшэ. Энээниие гуримшуулхаар.

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект соо арбан нэгэдэхи табан жэлдэ байгаали хамгаалгые һайжаруулха, Байгал далайе арюун сэбэр байлгаха бэ ашатай һайнаар хэрэглэхэ хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ тухай хэлэгдэнхэй. Аяншалга болон экскурсида хабаадахадаа, бидэнэр энэ асуудалда онсо анхарал хандуулжа, ой тайга соогуур аяншалгые эмхи гуримтай, түсэбэй ёһоор үнгэргэхэ болонобди. Тиигэжэ **он тайгаар дура зоргоороо зайгуултажа, ан амитадые хюдаха ябадал усадхаха, хабар, зунай үедэ түймэрэй носохо ушар болюулха шухала.**

«Орон дотор аяншалга болон экскурсиин хэрэгые саашадань хүгжөөхэ ба нарижуулан һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй абаһан тогтоол манай республика дотор энэ хүдэлмэриие хаа хаанагүй үргэдхэжэ, хизаар ороноо шэнжэлэгшэдэй тоо улам олошоруулхыемнай уялгална.

Л. ВЕРЕТЕНОВ,
аяншалга болон экскурсиин талаар Буряадай областной соведэй түрүүлэгшэ.

АЖАЛАЙН ЭРШЭ ЕХЭ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ габшагайгаар ажаллаха, туйлаһан эршээ батадхаха гэжэ олохон коллективүүд шиидэнхэй. Партиин XXVI съездын хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаад, тэдэнэр шэнэ амжалтануудые туйлана. Гол шэглэлнүүдэй проект ажалай эдэбхи үүсхэл бадаруулна. Ниислэл хотын олохон предприятинууд болон барилгануудай түрүү коллективүүд тус документые зүбшэн хэлсээд, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаба.

Ниислэлэй **И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ автомобильна заводой** коллектив даабариһаа гадуур 1100 ашаанай машина, ажаһуудалай 500 холодильник бүтээхэ гэһэн шиидхэбэри абаа. Һаяхан предприятида болоод үнгэрһэн үйлэдбэриин бүхы коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ хараалһанаа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула горитой нөөсэнүүд бии гэжэ автомобиль бүтээгшэд мэдүүлээ.

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ ЗИЛ-эй коллектив һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа юм. Нэгэ миллионһоо үлүү ашаанай автомобиль бүтээн гаргагдаһан байна. Энэ үндэр эршые бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ гэжэ шиидхэгдээ.

Ниислэлэй үшөө нэгэ суута предприяти холодоо ажалайнгаа урда ородог һайн заншалтай юм. Арбадахи табан жэлэй үедэ станок бүтээлгын **А. И. Ефремовэй нэрэмжэтэ «Красный пролетарий»** заводой коллектив ажалай ехэ амжалта туйлаа. Табан жэлэй даабари амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн, түсэбһөө гадуур 1200 агрегат бүтээгдэһэн байна. Эндэ бүтээгдэдэг продукциин арбанай юһэн шахуу хубиие гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэй болгохые хараална.

Мүнөөдэрэй туйлалтанууд ерээдүйн амжалтануудай үндэһэ һуури боложо үгэнэ. Станок бүтээгшэд энээн тухай суглаан дээрээ хэлэһэн байна. Съездын нээгдэтэр тоотой программна жолоодолготой түхеэрэлгэтэй шэнэ токарна станок олоорнь бүтээлгые эмхидхэхэ гэһэн уялга коллектив абанхай. Орон дотор үшөө хаанашье иимэ станогуудые бүтээдэггүй юм.

Түрүүшын жэлдэ нимэ шэнэ станок бүтээжэ, тушаагдахаар хараална. Заводой хүдэлмэришэд жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхые, даабариһаа гадуур 100 мянган түхэригэй продукци гаргахые хараална.

Москвагай нэгэдэхи часай заводой коллектив бүтээн гаргадаг зүйлнүүдэйнгээ шанарые горитой дээшэлүүлхэ уялга абаа юм. Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн үйлэдбэриин түрүүшүүл энэ үүсхэлыень дэмжэхые уряалаа.

1981 ондо гурбан янзын часай гүрэнэй Шанарай тэмдэг олгололгодо табихые хараалаа. Час бүтээгшэд жэлэй даабариһаа гадуур 10 мянган зүйл бүтээн гаргаха.

Тэдэнэр шэнэ жэлдэ үндэр ехэ зорилгонуудые хараална. Түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн һайжаруулга, үйлэдбэриин техникые һэльбэлгэ хадаа арга нөөсэнүүдэй нэгэниинь болоно.

Ниислэлэй **гуталай «Заря» гэжэ нэгэдэлэй** ажалшадай хубита ургана. Ерэхэ жэлэй даабариһаа гадуур 50 мянган паар эрхим шанартай гутал оёхо, түсэбтэ даабаряа болзорһоонь урид дүүргэхэ гээд коллективэй баталан абаһан уялганууд дотор шиидхэгдэнхэй.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукци бүри ехээр гаргадаг болохо, гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ хүртэһэн эд бараа улам ехээр үйлэдбэрилхэ гээд социалис уялганууд болон угтамжын түсэб доторнь хараалагданхай. Тиихэдээ түүхэй эд ба материал алмалгада онсо анхарал хандуулагдаха юм.

Ниислэл хотын бусадшье хэдэ хэдэн предприятинуудта суглаанууд боложо, коллективүүд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые мүн лэ абаһан байна.

(ТАСС-ай корр).

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТЬ. Братск һүүлэй жэлнүүдтэ Зүүн Сибириин томо, промышленна талаараа хүгжэнги хотонуудай нэгэн болонхой. Эндэ энергетигүүд, химигүүд, металлургнууд ажаһуудаг, ажалладаг. КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан энэ хотын ажалшад ехэ амжалта туйлажа байнхай. Арбадахи табан жэлэй түсэбһөө гадуур хэдэн мянган тонно алюмини, кордно целлюлозо, олон миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ тэдэнэр үйлэдбэрилөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Ленинэй орденто Братска ГЭС.

ТАСС-ай фотохронико.

Совет орон дотор

ХҮДӨӨГЭЙ БИБЛИОТЕКЫН ГАЛНУУД

ШЭТЭ. Хүдөөгэй библиотекын 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, үнэтэ бэлэг баригдаба. Уран зохёолшын һамгаһаа гар табилгатай Николай Островскиин номуудые библиотечнэ хэрэгэй ветеран Ф. Бакшеева Хайлааһата тосхон эльгээгээ юм. Тэрэ 1920 оной декабрьда округой эгээл түрүүшын уншалгын байшан эмхидхэһэн байгаа ха.

Тиихэдэ тосхоной комсомолшууд болон залуушуул һанги-набта һурэһэн 200-гаад ном суглуулһан юм. Мүнөө библиотекын жасада 13 мянга гаран боти ном тоологдоно. Мүнөөнэй «уншалгын байшан» Соёлой шэнэ байшан соо оршоно гэжэ ТАСС-ай корреспондент мэдээсэнэ. Н. Викулова хорин жэл соо тэрэниие хүтэлбэрилнэ. Библиотекэдэ хүнүүдэй олоор ябахын тула тэрэ бүхы юумэ хэдэг. Эндэ механизаторнууд, хонишод, һаалишад, барилгашад ном уншадаг, Забайкалиин уран зохёолшодой шэнэ номуудые зүбшэн хэлсэдэг, районой хүгжэлтын харгы тухай хөөрэлдөөнүүд болон тосхоной эрхим хүнүүдтэй уулзалганууд үнгэргэгдэдэг.

БАМ ДЭЭРЭХИ ОЛИМПИИН ГАЛНУУД

УЛААН-ҮДЭ. Сибириин шэмэрүүн хүйтэншье, үбэлэй богони үдэрнүүдшье БАМ-ай Буряадай участогай физкультурнигуудта һаад болодоггүй. Тайгада мүндэлһэн һууринай тосхонуудта үдэшэ бүри Олимпиин галнууд носодог юм. Ажалһаа сүлөө сагтаа барилгашад спортивна талмайнуудые электрижүүлһэн, мүн радио оруулһан байгаа. Мүнөө үдэшэ орой болотор елүүр дээрэ спортын мүрысөөнүүд замханагүй.

— Манайда хүн бүхэн шахуу спорт эрхилдэг, — гэжэ Северобайкальскын райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ч. Цыренов сэдьхэлээ ханангаар тэмдэглэнэ. — Эдэбхитэй физкультурнигуудай дунда үйлэдбэриин олохон хүтэлбэрилэгшэдэй оролсодог байһаниинь һайшаалтай. Жэшээлбэл, 12-дохи тоннельна отрядай начальник А. Манюков урдань Москвагай «Локомотив» командада наададаг байһан. Мүнөө Байгалай долоон километр шахуу тоннелиин проходчигуудай хоккейнэ командын капитан юм.

Жэлэй ямаршье сагта, сагай ямаршье уларилда Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай дунда спортын мүрысөөнүүд замхадаггүй. Буряадай хойто зүгтэ бии болоһон БАМ-ай һууринай тосхонуудай санын зүргэнүүдые гэрэлтүүлжэ эхилхэнь

(ТАСС).

ОЛОНОЙ НЮДЭН ХУРСА

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН БУЛАН

1978 оной декабрь һарада арадай депутадуудай Аршаанай поселково Советэй дэргэдэ арадай хиналтын бүлэг байгуулагдаһан юм. Энэ бүлэгэй гэшүүдээр зондоо тудуулһан, ажалдаа эдэбхитэй 15 хүн һунгагдаһан байгаа. Түрүүлэгшээрнь арадай депутадуудай Аршаанай поселково Советэй түйсэдкомой секретарь, поселково Советэй депутат Людмила Игнатьевна Соголова һунгагдаа һэн. Бүлэгэй гэшүүдээр үшөө арадай депутат томилогдобо. «Арадай депутадуудай сельскэ ба поселково Советүүдэй гол эрхэнүүд болон хиналта тухай» СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1968 оной апрелиин 8-ай Указай ёһоор, поселково Совет харьяата газар дээрэ байһан предприятинууд, эмхи зургаануудые, мүн колхоз, совхозуудые, нютагай промышленностиин предприятинуудые, ажалшадай жэһуулалай хэрэгээр хүдэлхэ предприятинуудые, худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой эмхи зургаануудые хүтэлбэрилдэг. Мүн баһа гэр байрын коммунально-ажахын, элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй, соёлой албан зургаануудые, хэлгэ холбоной отделение тухай асуудалнуудые хаража үзэхэ эрхэтэй. Арадай депутадуудай поселково Совет эдэ тоосоое шагнаха эрхэтэй.

хоомонгудай гомдолой зүб байдалые элиргүүлээ. Эдэ хоолой магазинай наймаанай бишэ зарим юумэнэй сэн нэмэжэ худалдаһан байна. Аршаан тосхоной столовын хүдэлхэ, ажалдаа эмхи дэргэжэ хүдэлдэг буфедэй мэргэжэлтэд бүгдэрэ хоолой магазинай наймаалагшад ажаһуудаа мяха худалдажа абахадаа, энэ талаар сахилгаар түримые бүдүүлгээр эбдэдэг байба.

эрилтэнүүдэй хүсэд һайнаар бэелүүлэгдэдэггүйнь тэмдэглэгдээ һэн. Энэ асуудалаар поселково Советэй тогтоол гараа һэн. Энэ асуудалаар абтаһан поселково Советэй тогтоолой хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһые шалгаха даабари арадай хинагша Н. Б. Сыреновада үгтэһэн байна. Арадай хинагша поселково Советэй депутадуудтай хам-

тосхондо ариг сэбэр сахигдадаг болоо.

—Арадай хинагшадай бүлэг гансал гомдолнуудые хаража үзэхээр бэшэ, харин тодорхой түсэбэй ёһоор ажалладаг,— гэжэ түрүүлэгшэ Людмила Игнатьевна ба тэрэнэй орлогшо Лопсон Мангланович Хоренов гэгшэд поселково Советэй ямар асуудал хиналта доро абаха тухайгаа зүбшэдэг юм.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ АША ТУҺААР

Магазинай, столовын муугаар худалдэг тухай колхозникуудай бэшэһыень шалгаха даабари арадай хинагшадта, пенсионернүүд Иван Дмитриевич Лобашинда, Сергей Булатович Бухатеевтэ үгтэһэн байгаа. Сельпогой хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта тэдэнэр шалгалта үнгэргэжэ, кол-

Тэд сельпогой түрүүлэгшэ В. И. Софронова хинагшадай шалгалтаар тодорхойлогдоһон дутагдалнуудые анхааргүй байгаа. Энэ ушарһаа поселково Советэй хиналтын бүлэг Түнхэнэй районой арадай хиналтын комитедтэ хандаха баатай болоо һэн. Районой арадай хиналтын комитет энэ асуудалые заседани дээрэ хараад, сельпогой түрүүлэгшэ В. И. Софроновада донгодолго үгэжэ, элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууды дары усадхаха эрилтэ табиба. Мүнөө үедэ Аршаан тосхоной ниитын эдеэ хоол худалдаа наймаанай хүдэлмэри гэримшүүлэгдэнхэй. Колхозникуудай зүгһөө гомдол оросоһо болёо.

Арадай депутадуудай Аршаанай поселково Советэй сесси дээрэ ариг сэбэрые сахилга тухай асуудал хаража үзэгдөө. Эндэхи предприяти болон эмхи зургаануудта ариг сэбэрые сахиха талаар

та шалгалта үнгэргэжэ, олохон предприяти болон эмхи зургаанууд хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө зохихо хэмжээнэй абтадаггүй байһыень элирүүлээ. Аршаанай арадай хинагшадай бүлэгэй бюро заседани дээрэ шалгалтын дүнгүүдые хаража үзэхэдөө, эдэ предприятинууд, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые уриһан юм. Тэдэ зарим хүтэлбэрилэгшэд ерээгүй. Тиимэһээ районой арадай хиналтын комитедтэ хандаха хэрэг гараа. Аршаанай поселково Советэй сессиин, арадай хиналтын бүлэгэй шиидхэбэринүүдые тоогоогүй гэршэһэнь «Аршаан» курортын ахамад врачай орлогшо Г. И. Асалханова, дунда һургуулиин директор Г. Ф. Подойницына арадай хиналтын комитет донгодолгонуудые соносхоо. Бусадтань һануулга хэгдэбэ. Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулгануудай абтаһанай ашаар Аршаан

Тэдэнэй хаража үзэдэг асуудалнууд олон ондоо. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй сентябрь һарада Аршаан тосхоной хилээмэнэй пекарниин ажал шалгагдаа һэн. Эндэ олохон дутагдалнууд элирүүлэгдэжэ, шалгалтын дүнгүүд арадай хиналтын районой ба республиканска комитедүүдтэ эльгээгдээ. Республиканска комитедэй эрилтээр Буркоопсоюзай правлени Аршаан тосхондоо худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоол гэримшүүлхэ асуудалаар тодорхой хэмжээнүүдые абаа.

Ниигэмэ үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи арадай хиналтын бүлэг гуша гаран шалгалта үнгэргөө. Пенсионернүүд Иван Дмитриевич Лобашин, Сергей Булатович Бухатеев, Нина Борисовна Сыренова, Никита Сидорович Бочкин, врач В. К. Денисенко, медфельдшер В. Д. Таряшинова, курортын кадрнуудай таһагай инспектор Н. Ф. Пиглева гэгшэд шалгалта үнгэргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байха юм.

Н. ПУСТОСМЕХОВ,
республикын арадай хиналтын комитедэй инспектор.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ХОЙТО-БАЙГАЛ

Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар парти ба правительствын заабаринуудай Нижнеангарскын загаһанай заводто ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудалые Хойто-Байгалай районой арадай хиналтын комитет хаража үзэбэ.

«Байкалрыбпром» нэгэдэлэй захиралтаар 1980 ондо тус заводто 4 янзын шэнэ арга нэбтэрүүлэгдэхэ ёһотой аад, юрэдөөл 2-ынь бэелүүлэгдээ. Гансал губшуурнууд, гүлмэнүүдые уһан сооһоо татажа абаха хүдэлмэри оньһожоруулагдаа.

Заводой ахамад инженер Ю. М. Сенечкин уралан нарижуулга ба ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ анхаралаа багаар хандуулдаг байшоо. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хубиин түсэбгүйгөөр ажаллана.

Шэнэ техникын үйлэдбэридэ һулаар нэбтэрүүлэгдэдэг дээрэһээ ажалай бүтээсэ дээшэлнэгүй, эсэстэнь продукци үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэб таһалдалда ороно. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлэй түсэб 90 процент дүүргэгдэһэн байна.

БЭШҮҮР

«Сибирь» совхоздо ниитын малай үбэлжэлгын ямараар үнгэржэ байһан тухай асуудалые Бэшүүрэй районой арадай хиналтын комитет хаража үзэбэ.

Ниитынгээ мал саг соонь үбэлэйн байрада оруулжа шадаагүйһөө болоно, һү һаали доошолжо, мал туража захалаа. Тэжээлэй цехүүдые заһабарилга унжагайрһаар. Үрэжүүлэгдэхээр шэлэгдэһэн 180 гунжадай харууһалга муугаар эмхидхэгдэнхэй. Эдэ дутагдалнуудаа дары усадхаха тухай ажахын дирекцидэ дурадхагдаба.

ЗАХААМИН

Гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар, хайша хэрэгээр хандаха ушартай тэмсэлые шангадхаха талаар Санагын совхозой арадай хиналтын бүлэгэй ямар хүдэлмэри ябуулдаг байһан тухай асуудал районой арадай хиналтын комитедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Тус совхозой арадай хиналтын бүлэг нёдондо гүрэнэй журам сахиха асуудалаар 9 шалгалта үнгэргэһэн байна. Жэшээнь, арадай хинагшадай дурадхалаар үгы хэгдэһэн 13 толгой үхэрэй сэн зэмэтэй хүнүүдһээ нэхэгдэн абтаа.

Гадна, хүдөө ажахын оньһон техникэ ашаг үрэ ехэтэйгээр, гамтайгаар, зүбөөр хэрэглэхэ эрилтэнүүд гүйсэд сахигданагүй. Хуушарһан машина техникэ хаана яаһагүй хайша хэрэг хаятай хэбтэдэг. Оньһон түхеэрэлгэнүүдэй биишье һаань, тракторнуудые техническэ талаарнь хангаха станци хүдэлнэгүй.

Арадай хиналтын бүлэгэй зарим гэшүүд эдэбхи үүсхэл багатай. «СССР-эй Арадай хиналта тухай» Хууляар олгогдоһон эрхээ гүйсэд һайнаар хэрэглэжэ шаданагүй гээд районой арадай хиналтын комитет тэмдэглэбэ. Арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ Д. Ш. Будаевта уридшалан һануулга хэгдэбэ.

ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ—ОНСО АНХАРАЛ

Манай районой арадай хиналтын комитет «СССР-эй арадай хиналта тухай Хуулиин» эрилтэнүүдые дүүргэхэ талаар районой гол заводой арадай хиналтын бүлэгэй ябуулһан ажалые зүбшэн хэлсэбэ. Тус заводой хинагшад квартал бүхэндэ түсэб табижа, хүдэлмэрээ эмхидхэдэг юм. Иланяа һүнэй шанарые дээшэлүүлхэдэ, ариг сэбэрые сахилгада, түлишын, түрхисын материалнуудые ба электрын элшэ хүсэ гаргалгада ушарһан дутуу дунданнуудые саг соонь усадхалгада туһална. Эндэ бүлэгэй түрүүлэгшэ Цыретор Цыденович Дамдиновай үүргэ ехэ. Тэрэ эдэ бүхы шалгалтануудые нягта наринаар үнгэргэхые оролдожо, тодорхой нүүдэ үзүүлнэ. Иимэ шалгалтануудай дүнгүүдээр олон хүнэй хабаадалгатай суглаанууд үнгэргэгдэжэ, тусхай хэмжээ ябуулга баталагдана. Гэбэшье дутуу дунданууд бии байһаар. Жэшээлхэдэ, бүлэгэй гэшүүн бүхэндэ тусхай даабари үгтэдэггүй, шалгалтын дүнгүүдээр ханын газетэнүүд, «сахилгаан» хүдаһанууд саг болзортоо гаргагданагүй.

Мүн энэ заседани дээрэ Нарһатын совхозой түмэрэй хаядаһа тушааха түсэбөө дүүргэдэггүй байһан тухай тэмдэглэгдээ.

Совхозой дирекци энэ талаар инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ эрилтэ һулаар табина. Ажахын ахамад инженер Ш. Б. Дашиев түмэрэй хаядаһа тушаалгые эмхидхэхэ харюусалгатай уялгаяа муугаар дүүргэнэ. Элдэб шалтаг урдаа барьяад лэ, сагаа барана. Арадай хиналтын районно комитет эдэ дутагдалнуудые дары усадхахые Нарһатын совхозой директор А. В. Сазоновые уялгалаа.

Коммунальна предприятиин хүдэлмэриин ямараар эмхидхэгдэһэн тухай асуудалые районой хиналтын комитет хараба. Зарим тэды хэмжээнүүдэй абтабашье, дутагдалнууд үшөөл бии байһан зандаа гэжэ комитет заагаа. Эдэ дутагдалнуудаа усадхахыень коммунальна ажахын директор О. Д. Гончикдоржиевта үшөө дахин һануулга хэгдэбэ.

Арадай хиналтын комитет мүнөө ниитын малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэ бүхы ажал ябуулгаяа зорюулна. Хиналтын бүлэгүүд болон постнуудай гэшүүд малай тэжээл гамтайгаар гаргашалха, ажал хэрэгээ һайнаар эмхидхэхэ ба бусад асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулна.

Ц. ДОНДОКОВ,
Яруунын районой арадай хиналтын комитедэй инспектор.

ХЭМЖЭЭ АБАХА ХЭРЭГТЭЙ

Сэлэнгын районой ажахынууд эбэртэ бодо малаа үдхэхэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулна гээд арадай хинагшадай шалгалта харуулаа. Эндэ искусственна үрэжүүлгын 22 пункт хүдэлдэг юм. Тиихэдэ зоовет-мэргэжэлтэд жэл бүри үнеэдээ томо жэжэзрнь, үүлтэрээрнь илгажа, тэмдэг хэдэг юм. Район соохи үүлтэртэ малай 7 фермэдэ 3500 толгой эрхим үүлтэрэй үнеэд харууһалагдадаг байна.

Гэхэтэй хамта, эбэртэ мал үдхэхэ талаар тус райондо ябуулагдадаг хүдэлмэридэ олон дутагдалнууд бии гэжэ арадай хинагшадай шалгалтаар элирүүлэгдэбэ.

Гусиноозёрскын гүрэнэй үүлтэртэ малай нэгэдэлдэ (начальнигай уялгые дүүргэгшэ Б. Б. Щарапов), Сэлэнгын үүлтэртэ малай кооперативта (начальнигынь И. Г. Покровский) эхэ мал үрэжүүлхэ хүдэлмэриин түсэбгүй байба. Иимэ дутагдалнууд районой бүхы ажахынуудта үзэгдэбэ.

Һүрэг соонь хүгшэрһэн, муудаһан үнеэд олон.

Искусственна үрэжүүлгын һулаар ябуулагдадаг, малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри хайша хэрэгээр эмхидхэгдэһэн дээрэһээ һү һаалиие дээшэлүүлхэ, түл абаха, гүрэндэ мяха худалдаха түсэбүүд дүүргэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Районой ажахынууд зуун үнеэн бүриһөө дунда зэргээр оройдоол 44 тугал түлжүүлнэ. «Бестужевский» совхоздо зуун үнеэнһээ минил 34 тугал, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо — 37, Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо 39 тугал түлжүүлэгдээ. Тиигэбэшье олонхи ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда ёһотой анхарал хандуулнагүй. Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздо нёдондо жэлэй туршада 119 үнеэд хорошон байна. Тэдэнэй 42-ынь гарзалаа, 60 толгойнь гүрэндэ тушаагдаа, 17 толгойнь үүсэлэгдэһэн байха юм. Иимэ байдал «Бестужевский» совхоздо, «Эрдэм» колхоздо үзэгдэнэ.

Районой ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон зоовет-мэргэжэлтэд малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, малаа үдхэхын тула шанга хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Л. ДАНЗАНОВ,
республикын арадай хиналтын комитедэй мал ажалай ба экономикын талаар штатнабэшэ таһагые даагша.

Монгол һайхан орондо

ЭБТЭЙ БҮЛЭ СОО

Ужам даа, үргэн эрбээхэйн далидал эреэн аад, эртэ урдын түүхэтэй баян Монголой газар дайда! Заха хизааргүй сайбар талануд, сапан дуулгата хангай хадануд, мүнхэ ногоон үнгөөрөө баглайраһан үдхэн тужанууд, хүлгүй гүнзэгы аад, сэнхир нюдэтэ нуурнууд, шэлдэл тунгалаг уһатай шуурхай түргэн горхонууд—эдэ бүгэдэ үзэсхэлэн һайхан зүйлнүүд бултадаа Д. Нацагдоржын үгөөр хэлээ һаа: «Энэ бол миний нютаг, Монголын һайхан орон». Зүб даа, энэл газар дайдые эдлэн түүхинэн ажаһуудаг һан хүндэмүүшэ зантай хүн зон ниигэжэл түрэл оронoо хэтэ заһанһаа нэрлэдэг байһан намтартай.

Монголой Арадай Республика дотор гол түлэб халха монгол үгсаатан ажаһуудаг гээшэ. Тэдэнэр гүрэнэй бүхы хүн зоной 90 гаран процентынь болодог юм. Гэбэшье республикын бүхы арбан наймам аймагта халха монголнуудһаа гадна, буряадууд, дүрбэдүүд, баяндууд, урянхайнхид, казахууд, үшөөшье хэдэн үндэһэ яһатадай түлөөлэгшэд ажаһуудаг, ажалладаг байна. Тэдэнэр монголнуудтай сүг хамта хэр үгһаа хойшо энэ хизааргүй талаар табан хушуу малаа үсхэн бэлшээдэг, ондоошье ажал хүдэлмэри хэжэ амидардаг байһан түүхэтэй. Эдэ үндэһэ яһатад халха монголнуудһаа үшөөшье мунхаг, үгытэй ядуу байдалтай һэн тула арадай революциин урда тээ үхэжэ хосорхо, дүүрэхэ тээшээ болонхой һэн. Өөһэдынь баяд, ноёдой барга бүдүүлиг дарлалтаһаа гадна, харин капитал харсага набараараа хам бажуунхай сангаа бшуу. Имагтал 1921 ондо—эгээ 60 жэлэй саана—илаһан арадай революци тэдэндэ эрхэ сүлөө олгожо, шэнэ Монголой ажалшадай эбтэй бүлэдэ шэлжүүлэн нэгэдүүлһэн габьяатай. Тэрэ сагһаа хойшо Монголой Арадай-революционно партиин (МНРП) үнэн зүб шэглэлтэй национальна политика сэрэмталан ябуулһанай ашаар анха дарлагданги байһан арадууд ажабайдалай бүхы шатада бүрин эрхэтэй боложо, шэнэ замаар сэхэ шууд мүнөөшье дашана гэхэдэ алдуугүй.

Монгол һайхан ороной эгээл баруун-хойто хубида оршодог Баян-Үлгы аймагта узбек, тува, монгол ба урянхай үндэһэ яһатадтай сүг хамта казахууд ажаһуудаг юм. МНР-тэ түбхинэһэн түүрэг үгсаата арадууд сооһоо тэдэнэр хүн зоноингоо тоогоор эгээл олониинь юм. Үндэһэ яһанайнгаа жэнхэни шэнжые огто алдаагүй, өөрын хэлэ ба бэшэгтэй казахууд арадай засагай жэлнүүдтэ һэргэн хүгжэжэ, ажаһуудалаа үндэһөөрнь хубилгажа шадаһан, соёлойнгоо хүгжэлтэдэ гайхамшагта амжалтануудые түйлаһан байна бшуу. Баян-Үлгы хана Баян-Үлгы аймагай байгуулагдаһаар дүшэн жэлэй ой баяр ехэлэн оршон байдалда бүхы орон дотор тэмдэглэгдээ һэн.

...Хоёр часһаа үлүүтэй саг соо манай мүнгэн сагаан бэетэй асари томо, үльгэр домогто дурдагдадаг гарууди шубуун шэнги самолет баруун-хойшоо үүлэн соогуур дүүлин ниидэнэ. Арадамнай мянга табан зуугаад километрэй зай дабагданхай. Дээрэһээ харахада, хада хабсагайнууд, хабшал гурьбанууд, мүнгэн бүһэ мэтэ мүрэн голнууд эли обёорогдоно. Иимэ газараар аяар мянга гаран километрэй зайе агшааха гээшэ, бурхан зүг, бэлэн хэрэг бэшэл ёһотой гэжэ һанагдана. Адаг табан хоног аян замдань хэрэгтэй. Харин бидэ үшөө хэдыхэн минута ниидээд, Баян-Үлгы аймагай түб Үлгы хотын аэропорт дээрэ буубабди.

Урдаһаамнай урин налгайгаар энеэбхилһэн МНРП-гэй райкомой секретарь, монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй эндэхи соведэй түрүүлэгшэ Хамза Какарманов угтан золгобо.

— Эгээн түрүүн хототоймнай танилсагты,—гэжэ тэрэ дурадхана. — Тиһээршье бүхы юумэн элирнэ бэзэ. Зай, машинануудта һууя!

Энэ хотодо эгээн түрүүлэн харапан юумэмнай гэхэдэ, шэнэ телевизионно станциин саһан сагаанаар шэрдэгдэһэн үндэр байшан... Тэрэ үнгэрһэн хабар ашаглалгада үгтөө юм ха.

—Мүнөө эндэхи айлнуудай дийлэнхи олониинь телевизортэй болонхой,—гэжэ секретарь омогорхонгёор ойлгуулан хөөрэнэ. — Харин нийслэл хотоһоо радиорелейнэ линиин татагдажа дүүрэхэдэ, Үлгыдэмнай телевизоргүй айл олохогүйт, бултадаа сэнхир экрантан болохол...

Түмэр бетон хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг заводой үйлэдбэритэй танилсаабди. Удаань хиоэсэй фабрика хүрэбэбди. Уран гарган мастернуудай зузаан хибэс дээрэ угалза, хээнүүдые долгитуулан гаргажа, түрэл нютагайнгаа мартагдашагүй үнгэ, будагуудые тэдээндээ түхөөн мүнхэлжэ байхыень харахадаа, һайшаангүй аргагүй. Барилгын управлени, хотын бусад предприятинуудта хүрэхэ золтой байгаабди. Хаанашье ябахадамнай, халуун альга ташалгаар, хани ёһоор энэ хотын хүн зон биднние угтадаг байгаа гэжэ мүнөө онсолон тэмдэглэхэ хүсэлтэйб. Үлгы хотын үйлсэ бүхэндэ, үйлэдбэри бүхэндэ уулзаһан монгол нүхэднай Совет орондо, Ленинэй ба Октябриин Эхэ орондо халуун дуратайгаа хараа байса элирхэйлжэ, хани барисаагаа саашань бэхижүүлхэ ёһотойбди гэһэн нангин һаналаа нэгэн дуугаар мэдүүлжэ байһаниинь тэрэл...

—Бидэ Горно-Алтайн автономито областиин ба Тувагай АССР-эй ажалшадтай илангаяа хани халуун харилсаатайбди,—гэжэ Х. Какарманов хөөрэнэ. — Энэмнайшье гайхалгүй, юуб гэхэдэ, биднэр хүршэнэр ха юмбибди. Хоорондоо делегацинуудаа андалдалгамнай, ажал хэрэгээрээ, хани ёһоор, мүн спортивна уулзалгануудые үнгэргэлгэмнай заншалта болоһоор үнинэй юм.

Аха дүү орон болохо Советскэ Союзай ажалшад, тэдэнэй һанал хүсэл, эрмэлзэл тухай ехэ юумэ энэ аймагай хүн зоной мэдэхэ хүсэлтэй байдагынь гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй мүнөө омогорходог бүхы түйлалтанууд — промышленна предприятинууд, больница, һургуулинууд, бусад олон объектнүүд бултадаа имагтал совет мэргэжэлтэдэй халуун хабаадалгатайгаар, тэдэнэй үнэн зүрхэнэй туһаламжаар бодхоогдоо бшуу. Гадна эдэ эмхинүүдтэ хүдэлхэ мэргэжэл түгэс национальна кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэнь баһал Советскэ Союз сэгнэшэгүй ехэ хубитаяа оруулаа ха юм.

Юрэдөөл, үнгэрһэн дүшэн жэлэй туршада аймагай ажалшад экономическа ба соёлойнгоо ажабайдалда гайхамшагта алхамуудые хээ. Хэрбээ урдань аймаг дотор нэгэшье врачай, нэгэшье дээдэ һургуулитай хүнэй, тиихэдэ нэгэшье промышленна предприятиин үгы байдаг һаа, мүнөө Баян-Үлгыдэ 23 хүн эрдэмэй кандидат гү, али доктор гэһэн нэрэ зэргэтэй болонхой. Тиихэдэ юрэнхы дээдэ ба тусхай дунда һургуули дүүргэһэн хүнүүдэй тоо 2 мянганһаа халиннхай.

Парти ба МНР-эй правительство баян-үлгынхидэй ажалай абьяас, эдэбхиие, эхэ оронойнгоо хүгжэн һалбархын түлөө бэеэ үгэнгеэр, үүсхэл түгэсөөр шармайн хүдэлжэ байдагые үндэрөөр сэгнэдэг юм. Имагтал һүүлэй жэлнүүдтэ шэн габьяата хэрэгүүдээрээ шалгарһан аймагай эрхим арбан ажалшад Монголой Арадай Республикын Ажалай баатар гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

...Ужам даа, үргэн эрбээхэйн далидал эреэн аад, эртэ урдын түүхэтэй баян Монголой газар дайда! Эндэл арадуудай эбтэй бүлэ соо казах үндэһэ яһатад зол жаргалаа хэтэдээ оложо, шэнэ үе сагай шэнжэ шэнгээн, ехэ һайхан ерээдүйгөө зохёон ажаһуунал.

А. ДЕНИСОВИЧ,
ТАСС-ай корр.

Улаан-Баатар.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

ЕХЭ ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

СТОКГОЛЬМ. Капиталис экономико ехэ кризистэ ороод байнхай. Баруунай бүхы шахуу оронуудай экономико доройтон унаа. «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай Советскэ Союзда бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаад байһан КПСС-эй ЦК-гай проект яһала бэелүүлэгдэмэ, эрдэм ухаанда түнзэгыгөөр үндэһэлһэн ехэ хараа түсэбүүд болоно гэжэ Швециин Коммунистнууд гэдэг хүдэлмэришэнэй партиин правлениин гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн Йон Такман ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

Һүүлэй үедэ баруунай политигууд, буржуазна номнол социалис оронуудтахи хүнэй эрхэнүүд тухай шууяа гаргадаг болонхой гээд тэрэ тэмдэглээ. Теэд олонхи капиталис оронуудта, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудта хүнүүдэй ажаллаха, һураха, бэеын элүүрые хамгаалха, гэр байраар хангагдаха гэхэ мэтын шухала эрхэнүүдэй лаб хангагдадаггүй байһан тухай юушье дурданагүй.

Хори гаран жэлэй урда тээ баталагдан абтаһан Римэй договор соо «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудта хүдэлмэригүйдэлгые зайсуулха гэһэн зорилго соносхогдоо һэн гээд И. Такман хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Тусхай баримта мэдээнүүдэй ёһоор, мүнөө эдэ оронуудта 7,5 миллионһоо дээшэ хүнэй хүдэлмэригүй байһан ушарынь энэ түсэбэй хэр бэелүүлэгдэмээр байһые элирхэйлэн гэршэлнэ. Хүдэлмэреэр хаһаха гээшэ бүхы юумээр хаһаха гэһэн удхатай. Капиталис обществын хүнүүд иимэ уршаг түбэгтэ дайрагдадаг байна.

Социалис оронуудта иимэ юумэн үзэгдэдэггүй. Эндэ хүн бүхэндэ шухала бүхы эрхэнүүд олгогдодог. Арбадахи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэ оронойнгоо экономикые шэнэ шатада гаргаха, совет хүнүүдэй гэр байрын ба материальна эрхэ байдалые нилээд һайжаруулха арга олгоо.

Хүн зоной ажабайдалые һайжаруулха тухай анхарал оролдолго гаргаха гээшэ Советскэ Союзай Коммунис партиин ажал ябуулгын гол зорилго болоно гэжэ шэнэ табан жэл элирхэйлэн харуулна.

XXVI съезд дээрэ Советскэ Союзай Коммунис партиин табиха ехэ хараа түсэбүүд эб найрамдалан ба бүхы хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтын найдамтай эшэ үндэһэн болохо, Совет гүрэнэй экономическа ба өөрыгөө хамгаалха хүсые бүри ехээр бэхижүүлхэ байна гэжэ И. Такман тэмдэглэбэ.

ДОТООДЫН ХЭРЭГҮҮДТЭНЬ ХАМААРАЛСАНА

ПАРИЖ. США-гай гүрэнэй секретарь байһан Г. Киссинджерэй Египет, Сомали, Оман, Израиль болон Саудовска Аравп ошолго бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ Холбоото Штадуудай хамааралсалгын һулдэ доро үнгэрһэн байна. Франс Пресс агентствын Могадишаһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, «Индиин океан дээрэ байлгагдадаг американ сэрэгшэд бүри олошорууллагдаха юм» гэжэ Г. Киссинджер Сомалиһаа мордохо доо мэдүүлбэ. Гадаада далайн саанахи дэншэгшэ Сомалиин президент Саид Барретай хөөрэлдэхэдөө, тусхайлбал, «Сомалиин газар дээрэхи сэрэгэй барилгануудые хэрэглэхэ эрхэ Холбоото Штадуудта олгохо» тухай асуудалые зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Бодото дээрээ Африкада, Индиин океан дээрэ, Дүтын Зүүн зүгтэ американ хамааралсалгые үргэдхэхэ тухай хөөрэлдэбэ.

«Совет аюул» гэдэг ханаанһаа абтаһан худал хуурмаг хэрэгые дэбэргэхэ зорилготойгоор США эдэ гүрэнүүдтэ иимэ ябуулга хэнэ гэжэ Г. Киссинджер Могадишада ерээд байхадаа тэмдэглээ.

Киссинджер хүгжэжэ байгаа оронуудай хоорондо хёмороо үүдхэхэһээ гадна, бэеэ даадаһан байдалтай гүрэнүүдтэ зүрюугээр хүсэ хэрэглэхэ һанаашалгатай байһанаа элирхэйлээ гэжэ шэнжэлэгшэд сэгнэнэ.

АМЕРИКАН-МЕКСИКАН УУЛЗАЛГЫН УРДА ТЭЭ

НЬЮ-ЙОРК. США-гай президентээр һунгагдаһан Р. Рейганэй Мексикын президент Х. Лопес Портильотой уулзахаяа байһан ушарые Америкын Эн-Би-Си гэдэг телевизионно компани шэнжэлэн тайлбарилхадаа, хоёр ороной хоорондохи харилсаанай гол шухала асуудалнуудта — загаһа барилгада, элшэ хүсэндэ — хабаатай байна гэжэ тэмдэглээ. Тиихэдээ эдэ хоёр орон Түбэй болон Урда Америкэдэхи үйлэ хэрэгүүдтэ ондо ондоогоор хандадаг байна.

США энэ районой гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгаяа зогсоожо, хуби заяагаа өөһэдөө тодорхойлхо арга эдэнэртэ олгохо ёһотой гэжэ Мексикын президент тоолоно. Дж. Картерай зонхилжо байха үедэ Мехико болон Вашингтоной хоорондохи харилсаан зүришэлдөөтэй байгаа. Мексикэ бэеэ даадаһан политическэ хараа шэглэл бэелүүлнэ.

Тон шухала асуудалнуудаар Р. Рейган, Х. Лопес Портильо тад ондоо хараа бодолтой байна гэжэ Эй-Би-Си гэдэг ондоо телевизионно компани тэмдэглэнэ. Мексиканецууд «хойто ехэ ахынгаа» харууһан доро байхые хүсэнэгүй.

Р. Рейганэй президентын тушаалда хуулитаар оротарнь Түбэй Америкэдэхи байдал тухай асуудалаар Мексикэ болон США-гай хоорондо арсалдаа хёмороониинь бүри элеэр харагдахадаа магадгүй гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ тэмдэглэнэ.

Сальвадор тухай асуудалаар эдэнэр тад ондоо бодолтой, США-гай захиргаанай Сальвадорой хунтада сэрэгэй болон экономическа туһаламжа үзүүлжэ байхадань, Мексикэ энэ ороной хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй уряатайгаар хандаба.

ХӨӨРЭЛДӨӨГӨӨ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ПАРИЖ. Советскэ Союзтай харилсаа холбоогоо үргэлжэлүүлхые хүсэнэбди гэжэ Франциин президент В. Жискар д'Эстэн хэлэбэ. Франци эб найрамдалай ба бэеэ даадаһан байдалай аша туһада ажал ябуулха юм гэжэ тэрэ дипломатическа корпусой түлөөлэгшэдтэй уулзахадаа тэмдэглээ.

Буу зэбсэгүүдые хизаарлаха талаар шэглүүлэгдэһэн оролдолгонуудые Франци саашадаашье дэмжэхэ гэжэ президент мэдүүлбэ. Баруун Европо ушар ёһые ойлгожо, бүгэдэ ниитын эб найрамдал хайгахые оролдон, уласхоорондын хэрэгүүдтэ дүүргэдэг үүргэсэ нэргээхэ ёһотой гэжэ В. Жискар д'Эстэн хэлэһэн байна.

ДАЙН ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

БАГДАД. Ирагай болон Иранай хоорондо дайн байлдаанууд үргэлжэлһөөр. Ирагай сэрэгэй ахамад командованиин мэдээсэһэнэй ёһоор, үнгэрһэн үдэрнүүдтэ Ирагай сэрэгүүд Сари-Поле-Зохаб. Сумар, Ахваз болон Абаданай районуудта Иранай 60-аад солдадые хүлһөөнь буулгаһан, 2 танк, вертолёт, хэдэн бронетранспортёр болон дайсанай бусад техникэ һандааһан байха юм. Шатт-эль-Араб мүрэн дээрэ Иранай сэрэгэй катер шэнгээгдээ.

ТЕГЕРАН. Иранай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэмэл штабай баримта мэдээнүүдэй ёһоор, Дехлоранай райондо Ирагай сэрэгүүдэй добтолго зогсоогдоо. Энэ байлдаанай үедэ Ирагай 35 солдат хүлһөө буулгагдаһан, хоёр танк һандаагдаһан байна. Мехран шадар дайсанай солдадуудтай ашаанай зургаан машина үгы хэгдээ, Фронтын баруун участогта Иранай вертолёт унагаагдаа. Иранай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй «Фантом» январиин 3-да аварида орожо, Бендер-Аббасһаа урагшаа далай дээрэ унаһан байна. Ирагай артиллери Ахвазые буудаба. Тэрэнэй үедэ ехэ һандарал үүдхэгдээ, алуулһан хүнүүдшье бии.

Өөһэдынгөө гол аша туһые хамгаалхамнай гэһэн хуурмаг шалтаг урдаа барьяад, США-гай засагаархид Дүтын зүүн зүгтэ, Персидскэ хоолой шадархи шахардуу шанга байдалые һүжэрөөжэ үргэлжэлһөөр.

Тэрэ мүртөө США эндэ сэрэгэйнгээ баазануудые үргэдхэнэ. Тиин Израилиин, Египедэй, Сомалиин, Кениин, Оманай, мүн Саудовска Аравиин газар дээрэ өөһэдынгөө сэрэгүүдые гулидхана. АВАКС системын тагнуулай самолёдууд эдэ баазануудтань асарагданхай.

Персидскэ хоолой шадарай оронуудта эсэргүү сэрэгэй бэлэдхэл хэхэ зуураа Пентагон олон тоото маневрнуудые үнгэргэнэ. Жэшээлхэдэ, һаяхана Египедэй газар дээрэ хамтын американ-египет сэрэгэй һуралсал үнгэргэдэө һэн. Гадна США-гай засагаархид Персидскэ хоолой шадар сэрэгэй блок байгуулха һанаашалгатай юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Египедэй газар дайда дээрэ американ солдадууд маневр үнгэргэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХОТО хүдөөгэй ҺОНИН

АЛЬГА ТАШАБА

Агын автономито округой гурбан районуудай колхоз болон совхозуудай сценэ дээрэ Буряадай кукольна театрай бүлэг артистнар нэгэ һарын туршада үхибүүдтэ Григорий Остерой «Гав гэжэ нэрэтэй миисгэйхэн» гэһэн спектакль харуулһан байна. Округой үхибүүдэй урда хамта дээрээ гушан спектакль табигдаа.

Кукольна театрай артистнар үдэшэ бүхэндэ хоер дахин сценэ дээрэ гарадаг байгаа. Түрүүн, үдэшэ эртэнүүр, үхибүүдтэ спектакль харуулаад, удаань хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые хангалгаар бэлдэһэн тусхай программа сэхэшүүлдэ харуулагдаа. Тус программада ород, буряад болон монгол композиторнуудай шэнэ дуунууд, шог зугаатай сатирическэ сценкэнүүд болон кукольна театрай ехэшүүлдэ зорюулагдаһан спектакльнуудһаа хэһэгүүд харуулагдаһан байна.

Автономито округой ажалшад Буряадай кукольна театрай артистнар С. Батуева, С. Цыренова, Ц. Прокопьева, Д. Дандарова, Т. Цымпилова, Ж. Жербаев, К. Проковьев, Л. Хамгушкеев ба тус бүлэгэй режиссёр Н. Цыбанов гэгшэдтэ халуунаар альга ташаһан, дахин-дахин ерэжэ, һайхан дуу хүгжэмөөрөө, хөөрхэн куклануудаараа баясуулжа байхыень уриһан байна.

Б. ЭРДЫНЕЕВ,
Буряадай кукольна театрай директор.

АЛТА, МҮНГЭН ЭДЛЭЛ ЗАХИХА ГЭБЭЛ...

Республикымнай хүн зоной эрилтэ хангаха ашатай туһатай ювелирнэ шэнэ мастерской нииславал хотымнай Цивилевой нэрэмжэтэ гудамжада һая нээгдэбэ. Эндэ захил хэгшын сорынь алта, мүнгөөр элдэб янзын гоёолто, шэмэглэл, жэшээлхэдэ, бөгэхэ, бэһэлиг, тобшо, бугааг, дүрөө бэһэлиг, хүзүүнэй зүүлтэ, дурасхаалай зүйлнүүд хэгдэдэг болобо. Тиигэхэ зуураа, захил хэгшэ өөрынгөө дуран соо тааруулжа, ямар түхэл хэлбэритэйгээр хэхэеэ мастерта харуулжа захиха аргатай байна.

Мүнгөөр юумэ хэдэг мастернуудай таһалга соо ороходомнай, дүрбэ табан хүбүүд тус тустаа һууритай хүдэлмэрилжэ байбад. Олонхинь залуушуул. Хөөрэлдэхэ, харахадашье эгээл ахань, эгээл ехэ дүршэлтэйнь Н. Г. Хамаганов хэбэртэй. Тэрэ зургаан жэл соо алта, мүнгөөр уран бүтээлнүүдые зохёоно, хэнэ. Үнгэрһэн зун Шэтэ хотодо болоһон Алас-Дурнын зонын выставкэдэ республикынгаа уран зураашадай холбооной түлөөлэн хабаадаһан намтартай. Тиихэдэ тэрээнтэй хамта мүнөө хүдэлжэ эхилһэн К. С. Балдакшинов мүн лэ бага бэшэ дүршэлтэй болонхой.

Ювелирнэ энэ мастерскойн эгээл ехэ зал болохо алтаар юумэ хэдэг газартань орообобди. Һаруул, уужам энэ зал соо хүдэлмэриин хорёод стол табяатай. Элдэб жэжэхэн инструментнүүдтэй стол бүхэнэйнь саана сагаан халаадтай мастер ажаллана.

— Эдэ хүбүүд ямаршье орёо нарин юумэ хэхэ шадабаритай зон гээшэ, — гэжэ А. Н. Безносов хүдэлмэрилэгшэдөө магтана. — Зүүн гарһаа түрүүшын столой саана һуугаашань Владимир Михайлов гээшэ. Бэрхэ хүбүүн. Бүтээлнүүдынь 1980 оной зонын выставкэдэ табигдаа һэн. Саагуурнь һуугаашад В. Добровский, С. Нестеренко, В. Езенюк, В. Хмелев, С. Корытов, В. Алешин болон бусад минии һургаһан, зааһан хүбүүд юм даа. Хэниинь хэн гэшэгүй оролдосотой, һүбэлгэн хурсанууд юм, — гээд хүн бүхэнэйнь хажууда абаашажа, хэжэ байһан юумыень харуулна.

Алташашье, мүнгэшэшье эдэ мастернууд бултадаа нэгэл һургагшатай юм. Тэрэнь мүнөө мастерскойе даагша, РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша А. Н. Безносов болоно.

Тус мастерской шэнэ жэлһээ эхилжэ, дүүрэн хүсэндөө ороходо юм. Тиихэдэнь, хүндэтэ нүхэд, дуратай юумэеэ захижа, хоёр һарын турша соо гоё һайхан зүүлхэлтэй, бэеын шэмэглэлтэй болохот. Шэнээр хүүлэхэ захилһаа гадна, хуушарһан, эбдэрһэнээ эндэ заһуулха, шэнэлүүлхэдэ болохо байна.

В. НАЙДАНОВА.

ХАГСУУ ХҮЙТЭНЭЙ ҮНГЭРТЭР

Үбэлэй янгинама хүйтэн ерэжэ, тала дайдамнай, ойн тайга сагаан нэмэргэ хушалта дороо оронхой. Мүнөө жэлдэ саһан хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр орожо, ангуудай, шубуудай үлэ хоол залгаха хэрэгтэ бэрхэшээлтэ байдал тохёолдонхой. Дали жэгүүртэн эдихэ хоолоо олоогүй һаа, хүйтэнэй үедэ хүлдэн хосордог гээшэ.

Шубуунай ашан туһа тухай хөөрэһэнэй үлүү гэжэ һанагдаашье һаань, далита ханинарнай ой модо, олон ургамалнуудые хорхой шумуулһаа хамгаалдаг, ороо һо тарянай дайсадые усадхалсадаг гэшэ. Мяхаша шубууд (бүргэд, шара шубуун, элеэ) зумбараануудые, хулганаануудые барижа эдидэг. Гэхэһээ гадуур шубууд үзэсхэлэн һайхан байгаалиимнай шэмэг болодог гэхэдэ алдуугүй. Гансахан хүхын донгодожо байха үедэ байгаалимнай хэды һайханаар үзэгдэдэг гээшэб.

Агаарай хүйтэржэ, эдихэ хоолой үгы болоходо, шубуу хүн зоной ажаһуудаг газарта дүтэлдэг. Анхаралтайгаар оршон тойроноо шэртээ һаатнай, һуурин тосхондоо ойһоо «айлшаар» ниидэжэ ерэһэн жэгүүртэниие обёорхот. Шалиг шаазгайнууд, хара турлаагууд, хүхэ буханууд, мүн манһаа холодожо ошодоггүй сагаан үргэлжын ханинар—гулабхаанууд, борбилоонууд олоной газарта суглардаг зантай.

Энэ хөөрэлдөөнһөө ямар тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, һургуулиин һурагша бүхэн, гэр бүлэ бүхэн шубуудай ажамидаралда анхарха зэргэтэй. Эдеэ хоолойнгоо үлөөдэһэ хаянгүй, шубуудай эдеэлдэг тэбшэ руу хээ һаа, хэды шэнээн туһатай гээшэб гэжэ бодомжолжо үзэхөөр ха.

Хэдэн жэлэй саана Улаан-Үдын Орешковэй нэрэмжэтэ ба хотын ажалшадай амардаг паркнуудта шубуудай хонгёо дуун таһалдадаггүй һэн. Харин һүүлэй үедэ иимэ абяан замхашанхай. Хэн гэмтэйб? Модон уурхайнууд, тэбшэнүүд юундэ бэлдэгдээгүйб? Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй гэшүүд эгээл түрүүлэн эдэбхи үүсхэл гаргаха байгаа бшуу. Нүгөө талаһаа абаад харахада, хото шадар ажамидардаг шубууд зун нажарай үедэ огород ба саадуудые хорхой шумуулһаа хамгаалдаг ха юм. Үбэлэй жабарга хүйтэн үдэрнүүдэй үнгэртэр дали жэгүүртэндээ шадаха зэргээрээ туһалаял!

Ф. СТЕПАНОВ,
биолог.

ХҮН ба байгаали

СТУДЕНТНЭРЭЙ ОРОЛДОЛГООР

Хүнүүдые байгаалида дуратайгаар, гамтайгаар хандадаг байхаар һургаха гээшэ тон шухала. Юуб гэхэдэ, энэмнай общеcтвымнай табижа байһан эрилтэ бшуу. Түрэһэн дайда, түрэл хизаараймнай байгаали бүгэдэ арадай баялиг мүн гээд баталнабди. Тиимэһээ ой тайга, ургамал, ан амитадые хамгаалхадаа, оршон тойронхи байгаалида хохидол хүргэхэгүй гэһэн эрилтые анхархаһаа гадна, хоро хүргэдэг гэмтэн бүхэнтэй эрид шууд тэмсэхэ гэһэн зорилго табигдаха ёһотой. Энэ хадаа ажал ябуулгаяа холын хараатайгаар эрхилдэг эдэбхитэдэй зорилго мүн.

Нэгэ жэшээ абаад харая. Буряадай багшанарай институдта студентнэрэй байгаали хамгаалгын дружинын байгуулагдаһаар оройдоол хоёр жэл үнгэрбэ. Дружинын бүридэлдэ биолого-химическэ факультедэй 26 студент оролсодог. Эндэ бүхы курсануудай түлөөлэгшэд бии. Дружинын хүдэлмэриие 7 хүнһөө бүридэһэн штаб хүтэлбэрилдэг. Тодорхойлон нэрлэбэл, дружинын командир И. Зундуев, комиссарынь А. Кудряшов, дружинын гэшүүд С. Цыренова, Б. Шойдонов, М. Сампилова, Д. Дамбиева, И. Байнова гэгшэд болоно. Эдэнэр гол түлэб гурбан шэглэлээр, онсолбол, браконьернүүдтэй тэмсэл ябуулха, ойлгууламжын хүдэлмэриие үргэдхэхэ, научна шэнжэлгэнүүдые анхарха талаар оролдолго гаргадаг. Эдэбхитэй студентнэрэй ажал, ябуулгые зоологиин кафедрые даагша Г. М. Хабаева, багша Ц. З. Доржиев гэгшэд ударидажа, зүбшэл, заабаряараа туһалдаг.

Студентнэр хулгайгаар агнуури хэгшэдтэй тэмсэхэдээ, агнууриин дүримүүдые хазагайруулха ушарнуудые элирүүлдэг. Ан амитадые хюдалга уридшалан һэргылхэ, хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, браконьернүүдые хэһээхэ гэхэ мэтэ олон хэмжээ ябуулгануудта эдэнэр хабаадалсадаг. Республикын агналга-олзоборилгын ажахын управлениин охотовед А. С. Колесов дээдэ һургуулида һуралсагшадтай хэшээлнүүдые үнгэргэдэг, мэргэжэлэйнгээ нюусануудтай танилсуулдаг. Дружинын штабай гэшүүн Баир Шэйдонов һая Брянск хото мордобо. Тэндэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай үүсхэлээр «Дээдэ һургуулиин комсомол ба байгаали хамгаалга» гэһэн темээр Бүхэсоюзна конференци зарлагдаа юм. Гэхэһээ гадуур студентнэр шэнэ жэлэй урда «Хасуури» гэһэн рейддэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын, гүрэнэй автоинспекциин ба ойн харуулай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын хүсөөр иимэ рейд үнгэргэгдөө һэн.

Ан амитадай, ургамал ногооной ажамидаралда ушардаг хоморой шухаг, гайхалтай һонин үзэгдэлнүүд тухай «Буряадаймнай байгаалиин баялиг» гэһэн стенд-газетэ уран хурса хэлээр хөөрэдэг. Байгаали тухай эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлгэдэ ханын энэ һониной шухала үүргэ дүүргэдэгынь ойлгосотой. Студентнэр һургуулинуудта айлшалжа, һурагшадай һонирхоһон темээр лекцинүүдые уншадаг, экскурсинуудта абаашадаг. Гадна зоологиин ба ботаникын кафедрануудай багшанарай хүтэлбэри доро студентнэр научна хүдэлмэринүүдые бэшэдэг, аха заха нүхэдһөө дутуугүй конференцинүүд дээрэ үгэ хэлэдэг, һанамжа, дурадхалнуудые оруулдаг.

Бодото баримтануудые дурдаад үзэхэдэ, нээрээшье, залуу үетэн олониитын хэрэгтэ зохёохы хубитаяа оруулха аргатай гэжэ баталмаар лэ.

Бусадшье дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта иимэ дружинануудые байгуулха тухай бодомжолхо шухала.

В. ТУГАРИН,
байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй инструктор.

Манай айлшан—хүхэ буха...

Ц. ЦЫБИКОВЭЙ фотоэтюд.

БОРБИЛООГОЙ МЭХЭ

ЭТЮД

Кухниингаа сонхын саана шубуудай хооллохоор бишыхан тэбшэ тодхобобди. Шубуудай таһалгаряагүй «хөөрэлдөөе» шагнахада, эдеэнэй үлэгдэл эбтэйгээр түүжэ эдихыень харахада, хэды аятайб!

Үглөөгүүрынь бишыхан борбилоо эгээл түрүүлэн ниидэжэ ерэдэг зантай. Борохон борбилоохон хөө, эһэ тортогто хаб харахан үнгэтэй монсуудай мэтэ болошонхой. Үглөөнэй хоол үгтэбэ гэжэ ойлгохотоёо сасуу, ниидэн арилжа, уданшьегүй зай забһаргүй шабжаганалдаһан «нүхэдөө» дахуулан асаржа, хоолложо эхилдэг. Дали жэгүүртэд хомхойржо, хоорондоо «хэрэлдэжэ» байгаад лэ эдеэлхэ юм. Нэгэтэ һонирхолтой үзэгдэл обёорон хаража гайхашадабабди. Юуб гэхэдэ, энэ ушарһаа борбилоо бүхэн өөр өөрын абари зантай гэжэ ойлгоо бшуубди.

Бусадайнгаа эдеэлхэдэ нэгэниинь харуулда һуужа, ямар нэгэн аюулай тохёолдохо шэнги байгаа һаа, сагзуура бэшэнээ һэргылдэг байба. Энэ гуримынь ёһотой хуули мэтээр дүүргэгдэдэг, харуулшадынь нэгэ хэды болоод лэ бэе бэеэ һэлгэдэг хэбэртэй.

...Энэ удаашье үглөөнэй хоол үгтэбэ. Гэбэшье харуулда һууһан борбилоогой тэсэбэринь һалажа, эдеэлхэ дуранайнгаа хүрэһые мэдүүлэн, нүгөөдүүлээ һэлгэхыень гуйба хэбэртэй. Теэд нэгэниинье анхарал хандуулангүй, хушуухануудаараа эдеэнэй үлэгдэл тоншоһоор. Яалтайб? Уур сухалдаа диилдэжэ, удаан бодомжолонгүй нэгэнэй толгой тоншожорхибо. Теэд тэрэнь наншалдаха һэдэлгэшье гаргангүй, харюушье үгэнгүй хомхойгоор залгижал мэдэнэ. Яалтайб? Нэгэ бодол харуулшанай ухаандань «түрэбэ» хэбэртэй. Тиин тэрэ саг дары һэргылэмжын дохёо үгэжэ, шубууд нэгэн дороо ниидэн арилшаба. Харин харуулшаниинь тэбшэхэн дээрэ үлөөд, эдеэ тоншожол мэдэбэ. Бусадайнгаа һөөргөө ниидэжэ ерэхэдэ, мэхэтэй борбилоо өөрынгөө һуури эзэлээд һуужа байтараа, дахинаа худал дохёо үгөөд, гансаарханаа хоолложо захалба.

Уданшьегүй тусхэй болзоророй үнгэрһэнэй удаа ондоо борбилоо тэрэниие һэлгэбэ. Гайхалтайнь гэхэдэ, «нүхэдынь» харатайгаар мэхэлүүлһэнээ юрэдөөшье ойлгоогүй мэтэ байгаа һэн. Тиихэдэнь тэрэ бэшэнээ аймшагтай аюулһаа абарһан баатар мэтэ бэеэ дээгүүр абанхай, амтатай хүсөөгүүдые бэдэрэн, «столово» соогуур эзэн мэтэ алхалан ябажа байгаа бэлэй.

Л. ВАСИЛЬЕВА.

Дээдэхэн Онгостойн сэнгэлиттэ
Сээжэхэн зүрхөө амаруулнабди.
Хойно хойноһоо һубарин,
Хонгёохон дуугаа дууланабди.
Шэнэһэд нарһадай хоорондуур
Шэнэхэн санамнай шуумайна.
Шэмэрүүн жабартан һалхин
Шэхэндэмнай эшхэрэн байна.

И. БУРМАКИНАЙ фото.

ДҮРБЭН ХҮЛТЭЙ АКТЕРНУУД

Тус театрай труппада далайн арсалан ба енот, миисгэй болон баабгай, һармагшан ба тарбаган-морид, мүн бусад ан амитад ородог юм. Һаяхан Москвада нээгдэһэн ан амитадай наададаг театр хадаа дэлхэй дээрэхи ори гансаа иимэ театр болоно. Далаад жэл соо москвагайхидта һайн мэдээжэ болоһон «Дуровай булан» гэжэ нэрлэгдэдэг театрай һуурида тэрэ эмхидхэгдээ.

1911 ондо городой газетэнүүдэй нэгэн иигэжэ мэдээсээ һэн: «Бэлигтэй клоун Владимир Дуров москвагайхидта шэнэ жэлэй һонирхолтой бэлэг бариба. Тэрэнь юун бэ гэбэл, «ангуудай булан» болоно. Олониитэдэ тон ашатай туһатай эмхи зургааниие байгуулжа, олон жэл соо артист байхадаа олоһон хамаг юумэеэ тэрэ энэ хэрэгтэ зорюулба».

Ородой циркын элитэ ехэ артист Владимир Дуров онсо һонин түхэл маягтай байшан гэр худалдажа абаад, тэрэнээ үндэһөөрнь хубилгажа, элдэб түрэлэй ан амитадые суглуулан үсхэбэрилжэ эхилһэн гэхэ.

Һая байгуулагдаһан Совет республика тус «булангые» харгалзалга доро абажа, эгээл хүшэр хүндэ сагта эндэхи ан амитадые бүрин бүтэнөөр харууһалхадань туһалһан юм. Москвагай багашуул «Дуров баабайн гэртэ» айлшалха ехэ дуратай бэлэй. Тиигэншьегүй яаха һэм: һанаа заяанда ороогүй һонин юумэнүүдтэй тэндэ ушардаг байгаа бшуу. Ангуудай бишыхан байрын эзэд тус тустаа ямар нэгэн номер харуулжа байдаг һэн: заан барабан дээрэ наадаха, үгы һаа, труба дуугаргаха, заримдаа метр тухай термометр абаад, һуга самидаа хабшуулаадхиха; һармагшан дүүжэндэжэ һуутараа, гараа һарбайгаад, мэндэшэлхэ.

«Булангай» нэгэдэхи дабхарта багахан театр нээгдээ һэн. Дүрбэн хүлтэй актернууд хойно хойноһоо сценэ дээрэ гараха. Томо, соохор бэетэй, «бодолгошо» нохой тоонуудые нэмэжэ, хороожо гайхуулха; хара баабгай ендэр дээгүүрхиие хамуураар хамаха.

Энэл багахан театрһаа ангуудай шэнэ театр мүндэлбэ бшуу. 500 хүнэй һууритай залтай мүнөөнэй архитектурын байшан соо тэрэ байрладаг.

РСФСР-эй габьяата артистка Наталья Юрьевна Дурова — Владимир Дуровай зээ басаган театрай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэнь болоно. Урдань циркын мэдээжэ артист байһаараа бэшэ, харин үхибүүдэй уран зохёолшо байһаараа тэрэ мэдээжэ юм. Тэрэ ангууд тухай олохон номуудые бэшэһэн байна.

Шэнэ театрай ендэр дээрэ табигдаһан «Бидэшье олимпиецүүдбди» гэһэн түрүүшынь зүжэг Москвагай Олимпиадада зорюулагдана. Хэмнай номероо эрхим һайнаар гүйсэдхэнэб гэжэ ангууд хоорондоо «мүрысэнэ». Жэшээлбэл, һармагшан штанга үргэхэ юм. Ямаанууд шүргэ хаалта дээгүүр харайжа урилдана, үгышье һаа, баабгай модон өөдэ абиржа гараад, «илабаб» гэһэншүүгээр һабараа үргөөд зогсошоно. Үнэгэдэй командые хүнүүд илангаяа ехээр һайхашааха юм. Тэдэнэй репертуарта хатар, уран һайханай гимнастика ба һүрэлгэ ороно.

Тиихэдэ ангууд гансал мүрысэнэ бэшэ, мүн «Олимпиадые хангаха» хэрэгтэ хабаадалсана. Жэшээнь, енот Тиша «Олимпиин тосхоной» юумэ угаадаг газарта ажаллана. Тэрэ һабарнуудаараа хубсаһа хунар угаахаһаа гадна, худагһаа уһа удхажа зөөнэ.

Һаглагар ехэ үһэтэй томо нохой тоолон-тодорхойлгын тү... бэй ноён юм ха. Тэрэ арба хүрэтэр тооложо шадаха. Эдир харагшад тэрэнэй бэлиг шадабариие шалгаха гэжэ аһан шадалаараа оролдонод. Тэрэ нохойнь хусажа харюусаха юм. «Үхибүүд «соёлой программада» хабаадагшадые халуун альга ташалгаар угтана. Улаан малгайтай үнэгэнэй наадан доро һайн зантай Дань гэжэ шонын дуулахада, илангаяа ехээр хүхилдэнэл.

Бэлигтэй артист, ан амитадые һургагша Наталья Дурова программые хүтэлһэн байна. Ендэр дээрэ болоҗо байһан үйлэ хэрэгүүд тухай тэрэ ябууд дундань тон дулаанаар хөөрэнэ.

Час хахад соо үргэлжэлхэ энэ зүжэг табихын тула хэды ехэ хүсэ шадал гаргаха, ажаллаха бологдооб даа. Владимир Дуров ан амитадые эгээл энэрхы дулаанаар һургаха арга зохёон байгуулһан байгаа. Тэрэнэй гартаа шабхуур барьяад ябаһые нэгэшье хүн хараагүй байха. Тэрэ ан амитадай зан абариие ходо адаглажа, шэнжэлжэ байдаг һэн.

Мүнөө Наталья Дурова шэнэ актерые бэлдэнэ— Бони шимпанзе олон юумэ хэжэ һураа: халбагаар эдеэлдэг, мэндэшэлжэ гараа һарбайдаг, ээнэйнгээ ондоошье захиралтые дүүргэдэг болонхой. Тэрэ Африкаһаа зорюута асаргадаһан байгаа ха. 300 актеройнь дунда тушаан болоһо ерэһэн амитадшье бии. Жэшээлбэл, Плут гэжэ юрын миисгэй үйлсэһөө өөрөө орожо ерээ юм һэн ха. Теэд тэрэ юрэ бусын бэлиг шадабаритай дээрэһээ өөрын номертой болоһон байна. Банануудтай хайрсаг сооһоо лемур гэжэ бишыхан амитан олдоһон юм ха. Тэндээ тэрэ унташаһан байжа, холын аяншалгада гараха баатай болоо бшуу. Олимпиин XXII наадануудай һүүлээр амиды һүлдэ һахюуһанай роль гүйсэдхэһэн хэдэн баабгай иишэ асарагдаа юм.

Театрайхид репертуараа үргэдхэхөөр хараална. Жэшээлбэл, баснинуудые табиха түсэблэнэд. Тэндэ үнэгэн — үнэгэн боложо, шоно —шоно боложо наадаха байна. Мүн ангуудай персонажнуудтай зүжэг-онтохонуудта тэдэ наадаха.

Театрай хуушан байшан соонь суута артист Владимир Дуровай музей нээгдэхэ юм. Ан амитадай абари зан бэ тэдэниие һургаха арганууд шэнжэлхэ ёһотой эрдэмэй тэ тэндэ байгуулагдахаар харилагдана. Газаань нээгдэхэ багахан зоологическа саадта ... жээмэл баабгайн гүлгэнтэй үгы һаа, һармагшантай үх бууд наадаха аргатай болохо. Эдэ бүгэдэ ан амитадые хайрладагаар үхибүүдые хүмүүжүүлхэ байна.

Эдуард АЛЕСИН.
(АПН)

СПОРТ

ЕХЭ ИЛАЛТАНУУД УРЯАЛНА

1980 он үнгэрбэ. Энэмнай арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэл, Москвагай XXII Олимпиадын наадананай жэл боложо, түүхэдэ оробо.

Түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ манай республикын ажалшад ехэ амжалта туйлажа, урдаа табиһан зорилгонуудаа бэелүүлһэн, даабаринуудаа дүүргэһэн байна. Эдэ жэлнүүдтэ спортсменүүднайшье ажалшадһаа гээгдэнгүй, яһала ехэ амжалта, илалта туйлаба. Нэн түрүүн парти, правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгын ашаар эдэ туйлагдаха аргатай болоо.

Арбадахи табан жэлдэ спортын олон зүйлнүүдээр уласхоорондын классай спортын 10 мастер, спортын 117 мастер һурган бэлдэгдэһэн байна. Москвагай XXII Олимпиин наадануудта бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, манай Буряад орондо спортын хүдэлөөн улам хүгжөө. Тиигэжэ һүүлэй хоёр жэлэй туршада уласхоорондын классай 6 мастер, спортын 60-аад мастер хүмүүжүүлэгдэбэ.

Эдэ жэлнүүдтэ республика доторнай спортын ехэ барилганууд хэгдээ. Загарайн раёной Шэнэ-Бэрээн, Зэдын районой Петропавловка тосхонуудта спортын шэнэ комплексэнүүд баригдаа. Манай технологическа институдта үргэн ехэ барилга хэгдэһэн байна. Улаан-Үдын Октябрьска районд 50 метр утатай тамаралгын бассейнэй барилга дүүрэжэ, һаяхан барилгашад городой спортын хүдэлмэрилэгшэдтэ түлхюур барюулба. Спортын талмайнууд, стадионууд олоор байгуулагдаа.

1972 ондо баталагдан абтаһан ГТО-гой шэнэ комплекс эдэ бүхы хүгжэлтэдэ һайнаар нүлөөлһэн байна. Мүнөө 250 мянга шахуу хүн ГТО-гой шэнэ норматив тушаагаад байнхай.

Республика доторнай хүүгэдэй спортын 34 һургуули хүдэлнэ. 14 мянга гаран үхибүүд эндэ һуража, спортын элдэб зүйлнүүдээр мэргэжэжэ байна бшуу. Тиихэдэ энэ табан жэлдэ спортын мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ, һургуули байгуулагдаа.

Мүнөө манай 7 хүн — СССР-эй суглуулагдамал командын, 30-аад хүн РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороно.

Сэхыень хэлэхэдэ, урзанда жэл Буряад ороной спортсменүүдтэ илангаяа урагшатай, амжалтатай байгаа. Зүүн Сибириин технологическа институдай багша Олег Алексеев дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Европын чемпион болобо. Багшанарай институдай студент барилдаашан Борис Будаев залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Мүнөө Москвада байдаг Александр Дугаров боксоор Европын чемпионадта бронзо медаляар шагнагдаа һэн. Тиихэдэ конькишан Павел Пегов уласхоорондын ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ түрүү һуури эзэлһэн байха юм.

XXII Олимпиадын жэлдэ манай хүнгэн атлёдүүд онсо шалгарба. Республикымнай «спортын хатанай» гурбан түлөөлэгшэд —«Трудовые резервы» бүлгэмэй гэшүүд П. Яковлев, Т. Позднякова, Н. Виноградова гэгшэд уласхоорондын классай спортын мастернууд болоо. Павел Яковлев XXII Олимпиадада хабаадаба. Татьяна Позднякова 3000 метрэй урилдаанда илажа, СССР-эй чемпионка болоһон байна.

Һур харбагшад сооһоо «Динамо» бүлгэмэй инструктор Цыбикмит Жамьяндабиева шалгарба. Тиин тэрэ М-2 упражненеэр харбахадаа, 2185 очко түдажа, оронойнгоо эхэнэр мэргэшүүлэй дундаһаа долоодохи һуурида гараһан байха юм. Иигэжэ Цыбикмит оронойнгоо суглуулагдамал командада кандидадаар абтаад, энэ жэлдэ Италиин Милан хотодо болохо дэлхэйн чемпионадта хабаадаха хүсэлэнтэйгөөр Москва шадаран Новогорск хотодо һорилго бэлэдхэл хэжэ байна.

Боксернүүднай һулагүй амжалтатай. Сочидо болоһон РСФСР-эй чемпионадта В. Цамжилов илаба. В. Галданов, Р. Будаев — хоёрдохи, А. Кондаков гурбадахи һуури эзэлээ һэн. Залуу боксернууд сооһоо спортын мастер Бадма Батуев һайн һорилго бэлэдхэлтэй байжа, оронойнгоо суглуулагдамал командада кандидадаар абтанхай.

Эдэ бүхы амжалта, илалтануудта тренернүүд: РСФСР-эй габьяата тренернүүд Г. Б. Баймеев, В. С. Очиров, В. Д. Домнин, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэд Н. А. Боброва, Д. Д. Бабудоржиев, Н. С. Ивахинов, В. Н. Иванов, мүн Б. В. Миромахов, Ц. Б. Будаев, С. В. Калмыков болон бусад ехэ габьяатай гээд тэмдэглэлтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ манай республика дотор ехэ мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар РСФСР-эй болон СССР-эй чемпионадууд, «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн болохо юм. Һур харбалгаар СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэхэ. Тиихэдэ боксоор «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна юһэдэхи заншалта мүрысөөн болохо байна. Саашань хэлэхэ болоо һаа, зонын наадануудһаа эхилээд, үшөөл олохон мүрысөөнүүд спортдо дуратайшуулай анхарал татаха аабза гэжэ һанагдана.

Түрэл партиимнай XXVI съезд дээрэ харагдаха Гол шэглэлнүүдэй проект мүнөө бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаад байнхай. Энэ проект дотор физкультура болон спортые хүгжөөлгэдэ ехэ һуури үгтэнэ. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, физкультура болон спорт хадаа манай гол баялиг болохо хүнэй бэеын элүүрые хамгаална бшуу.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

О

ХУРДАН, СОЛБОНОО ГЭРШЭЛЭЭ

О

М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой саһын баазада биатлоноор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. РСФСР-эй арадуудай үбэлэй VII спартакиадын программаар үнгэргэгдэһэн урилдаанда спортын зургаан бүлгэмэй зуугаад спортсмен хабаадаа.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр эрэшүүл 10 километрэй зайда урилдаба. Эндэ технологическа институдай табадахи курсын студент Сергей Горшков бултанһаа хурдан, мэргэн байба. Хойто үдэрынь республикын эрхимэн эрхим гэгдэһэн сананшад хорин километрэй зайда урилдаа. Технологическа институдай студент Александр Шайдуров, эдиршүүлэй дундаһаа Носков, Лапердин гэгшэд эрхимлэбэ. Эдэнэр 10—15 километрэй зайда урилдаа юм.

Мүн 4×7,5 километрэй зайда эстафетэ дамжуулгаар болоһон урилдаанда технологическа институдай студентнүүд Горшков, Ефимов, Сардахонов, Шайдуров гэгшэд түрүүлжэ гараба. Эдиршүүл сооһоо (3×7,5) «Локомотив» бүлгэмэй команда эрхимлэһэн байна. Урилдаанда түрүү һуури эзэлһэн Сергей Горшков, Александр Шайдуров гэгшэд СССР-эй спортын мастерта кандидадай норматив дүүргэбэ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Урда-Сахалинда үнгэргэгдэхэ спартакиадын мүрысөөндэ хабаадаха республикын суглуулагдамал командын гэшүүд бүридхэгдэбэ.

В. ДАНИЛОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мэргэжэлынь — тугалшан» — түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Нөөсэ арга болөмжодоо түшэглэн» — Е. Утенковой статья. ТАСС-ай шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Областной партийна конференциин делегат». «Замда ябадаг хүн» — С. Захаровагай корреспонденци. «Шухала эд хэрэгсэл юундэ дуталданаб?» — И. Портнягинай статья. «Партийна ажабайдал: тобшо мэдээсэл». «Кадрнууд мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ» — Г. Бальжировай корреспонденци. «Түрэл орон доторнай» — ТАСС-ай суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди». «Хүгжэлтын зам, уридшалан баг-саамжалга, ерээдүйнь» — М. Алексеевэй статья. «Түсэбүүд ба туйлалтанууд». «Совет экономико шэнэ табан жэлэй эхин шатада» — АПН-эй материал. «Хилын саанаһаа» — ТАСС-ай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Спортсменүүд тухай хөөрөөнүүд. «Илалтын саана илалта!» — А. Карповай статья. «Һургуулиин үбэлэй амаралта» —Ц. Цыренжаповай фото-мэдээсэл. «Дэлхэйе би харанаб» — фото конкурсын гурим. «Харг... —гэһэн хэмжээ ябуулга». Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолһо... Соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республикымнай дэбисхэр дээрэ шииг нойтон орохогүй. Һулаханаар һалхилха. Үдэртөө 20—25, зарим нютагуудта 13—18 градус хүрэтэр хүйтэрхэ.

Улаан-Үдэдэ сэлмэг байха, һулаханаар һалхилха. Үдэртөө 21—23 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва: 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Время, вперед!» — уран һайханай фильмын 2-дохи сери. 11.25 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.15— Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 12.20 — «Невероятные новогодние приключения 7 «Д».

Москва. 14.55 — Дамжуулгын программа. 15.00 — Шэнэ һонин. 15.20 — Баримтата фильмүүд. 16.20 — «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 16.50 — «Коммунистнууд тухай хөөрөөн».

Улаан-Үдэ. 17.20 —«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 17.50 — «80 дней вокруг света» — уран һайханай фильмын 7-дохи ба 8-дахи серинүүд. (Австрали) 18.35 — «Бидэ БАМ баринабди!» 19.00 — «Хүүгэдтэ — уран шүлэг». 19.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 19.30 — «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан». Литовско ССР-эй телевидениин программа. Литвагай КП-гай ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. П. Гришкявичус үгэ хэлэхэ. «Земле и человеку» — баримтата фильм. Литвагай ССР-эй уран һайханай коллективүүдэй ба искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 21.30 «Время». 22.05 — «Баримтата экран» 23.10 — Концерт. 23.35 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 17.20 — «Дохёо үгыт, горнистнар!»

Улаан-Үдэ. 17.50 — ...носхолнууд. 18.00 — «Агитаторнууд болон политинформаторнуудта туһалжа». 18.20 — «Пионерэй» — киножурнал. 18.30 «Четвертая высота» —уран һайханай фильм.

Редакторай орлогшо И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Н-02309. Заказ № 5. Индекс 5901.